

משרד החינוך והתרבות
המנהל הפדגוגי
האגף לתוכניות לימודים

תקשורת המונים

חינוך לצפיה מעריכה וביקורתית
בטלוויזיה ובקולנוע

תכנית לימודים לבית הספר היסודי הכללי

בכתיבת פרק "השפעת הטלוויזיה והקלולנו על התפתחותם של ילדים" השתתף דפִי
קופמן מבית הספר לעובדי הוראה בכירים.

רוב תודות לרחל גורבר, נירה פרזקין ולשרה רביב מחוץ לחינוך לשוני בבית הספר
היסודי הממלכתי באגף לתוכניות לימודים, לעדינה ענבר שניהלה את גן רוח ויחדות באגף
لتוכניות לימודים בתשנ"א ובתשנ"ב, לאלבס שניידר ממחמניים הפגוגים ולאראלה
מאירי מהח'ו תל-אביב.
הערותיהם תרמו רבות לגיבוש התוכנית.
עריכת הלשון: חסיה מגל, עטרה סמול, נעמי פרידמן.

איורים: **הץ בר יוסף**

האיור בעמ' השער באדיבות:

Francesco Tonucci, Editorial Barcanova, Barcelona 1994

סדר מחשב: אוניות שירות מחשב בעימ'.

חבריו הוועדה שהכינה את התוכניות:

פרופ' יעקב מלכין (יויר הוועדה) – מרצה בחוג לקולנוע אוניברסיטת תל אביב.
רחל אסתתקין – מסרטיאית, במאית, מרצה בחוג לקולנוע אוניברסיטת תל אביב
וב"מעלה".
זרית באLIN – מורה לקולנוע מכללת לוינסקי, החל בתשנ"ג מפמ"ר תקשורת וקולנוע.
אורה בן-יוסף (מרכזות הוועדה) – האגף לתוכניות לימודים, משרד החינוך, התרבות
והספורט, עד תשנ"ב מרכזות הצוות לחינוך לשוני יסודי (מ"מ).

נעוה חרפק – עד תשנ"ב מורה לקולנוע בבית הספר הניסויי בירושלים.
אוריאל כהן – מורה ומרצה לקולנוע בבית הספר לעובדי הוראה בכירים ע"ש עמנואל
יפה, ירושלים.

ד"ר אליעזר מרוכס – יויר המזכירות הפגוגית (עד תשנ"ג) ומנהל בית הספר לעובדי
הוראה בכירים בירושלים.
ד"ר צפנה למש – מרכזת תזהוועדה לבית הספר היסודי. מרכזת מגמה ומרצה בכירה
בבית הספר החדש לתקשורת מכללה למנהל. מתשנ"ד – יויר ועוזרת המכוון בהוראת
תקשורת.

חאלץ עזאייה – מפקח מטעם הטלוויזיה החינוכית, מרכז הפרויקט בחינוך לצפייה
במגזר העברי.

ענر פרמינגר – במאי ומרצה בחוג לקומוניקציה אוניברסיטה העברית.
ארנונה פיקס – חברה בעיות לחינוך לשוני בית הספר היסודי הממלכתי, האגף
لتוכניות לימודים, משרד החינוך, התרבות והספורט.

הלהג קלר – מרצה לחינוך לקולנוע ולטלוויזיה, אוניברסיטת תל-אביב, מדריכה ארצית
בשנים תשמ"ז-תשנ"א. מראשוני המורים לקולנוע בארץ.

ד"ר חוה תזרח – מנהלת מחלקה מחקר בטלוויזיה החינוכית הישראלית ומרצה
לתקשורת בחינוך אוניברסיטת בר-אילן.

תוכנית זו מבוססת על ספריה של ד"ר צפנה למש, על מאמרים שכתב ד"ר אליעזר
מרוכס ועל ספרים שערכ; כמו כן מבוססת התוכנית על הצעות של חברים בוועדה לצפייה
ועל דיונים שנערךו בישיבות הוועדה.

התוכנית נרכחה בידי אורה בן-יוסף, בהשתתפות אוריאל כהן, אילית כהן, ד"ר צפנה
למש, יהודית מרום, ארנונה פיקס, ד"ר חוה תזרח.
למיש, יהודית מרום, ארנונה פיקס, ד"ר חוה תזרח.

משרד החינוך והתרבות

מרכז חינוך מחוזי

ס. פ. ר. ג. ד.

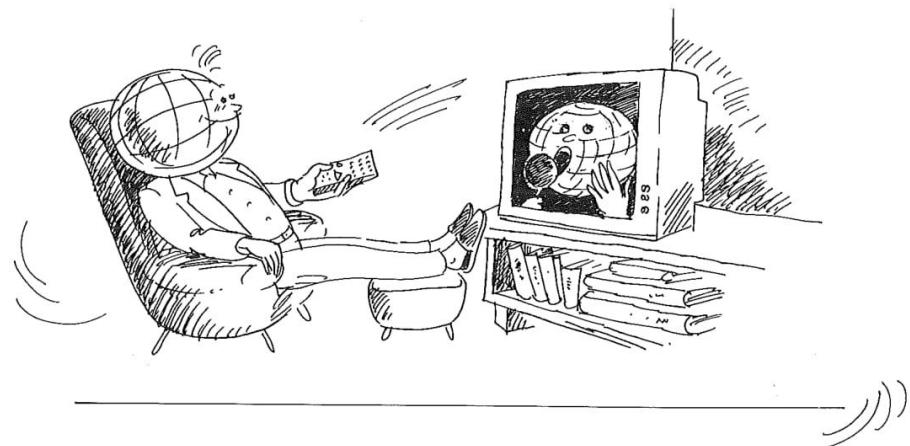
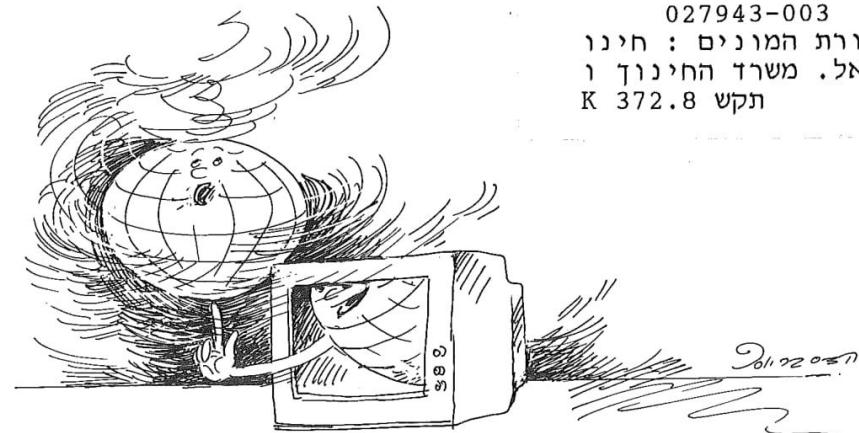
רחוב טשרניחובסקי 73 חיפה

טל: 04-8590111, פקס: 04-8332040

027943-003

תקשורת המוניים : חינוך
ישראל. משרד החינוך ו
תקש 372.8

תוכן העניינים

הקדמה: על ייחוזו של החינוך לצריכה נוארה של תקשורת המוניים	7
ועל אפיונים מרכזיות בו	
מבוא: על הטלוויזיה והקולנוע בחברה שבה אנו חיים	9
השפעת הטלוויזיה והקולנוע על התפתחותם של ילדים	13
על הבדלים בין קולנוע לבין טלוויזיה	19
מטרות-על בחינוך לצפייה	22
יעיונות מרכזיות בחינוך לצפייה	24
קוויים לארגון התכניות ולדרבי הוראתה	26
תנוגות מרכזיות בחינוך לצפייה	30
1. חלוקה על פי זיאנים	
2. נושאים משותפים לייאנים השונים	
פירוט נושאים, מטרות ופעליות לפי מיתות	
1. מדוע ואיך אנו צופים בטלוויזיה?	32
2. סוגים תכניות בטלוויזיה ובקולנוע (זיאנים)	33
3. שפת הטלוויזיה והקולנוע – היכרות עם מרכיבים בסיסיים	38
4. מרכיבי ההפקה	40
5. השתקפות המיציאות בסרטוי קולנוע ובמשדיי טלוויזיה ומסרים ערכיים העולים מהם	41
6. סרט קולנוע (עלילתי) וدرמה טלוויזיונית בהשוואה לדרמה ספרותית	43
נספח 1:	
קריטיריונים לבחירת אוסף סרטים קולנוע	47
נספח 2:	
רשימה ביבליוגרפיה	48

הקדמה:

על ייחודה של החינוך לצריכה נארה של תקשורת המונחים ועל אפיונים מרכזיים בו

תכניות לימודים, המיעודות להוראת תקשורת המונחים בכלל, וטלוויזיה וקולנוע בפרט, פותחו ויושמו במקומות שונים בעולם המערבי. התכנית המוצעת כאן איננה "ילגל'", שהומצאה מחדש, אלא ניסיון לבצע אינטגרציה של חומר לימודי קיימים, שנוסח ברוחם העולמי, תוך התאמתם לצרכים, לתכנים ולמטרות של החינוך בישראל.

מחקרים, שנעשו במקומות שונים בעולם המערבי ועקבו אחר תכניות שונות, מוכיחים את ידי העובדים במלואה: תלמידים אכן לומדים ומישימים מוחץ במסגרת בית הספר את הקשרים שרכשו בבית הספר.

במחקריהם אלה חווורים שני ממצאים בקביעות:

ראשית, בהוראת כל תחום או נושא לימודי קיימת יתרון משמעותי בשימוש באמצעות תקשורת מגוונת על פני שימוש במדיום אחד בלבד. כל אמצעי מאיר את העולם מנוקודת מבט אחרת, מטפח כישוריים קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים אחרים ומרחיב את אפשרותיו ההתנסותי האנושיות.

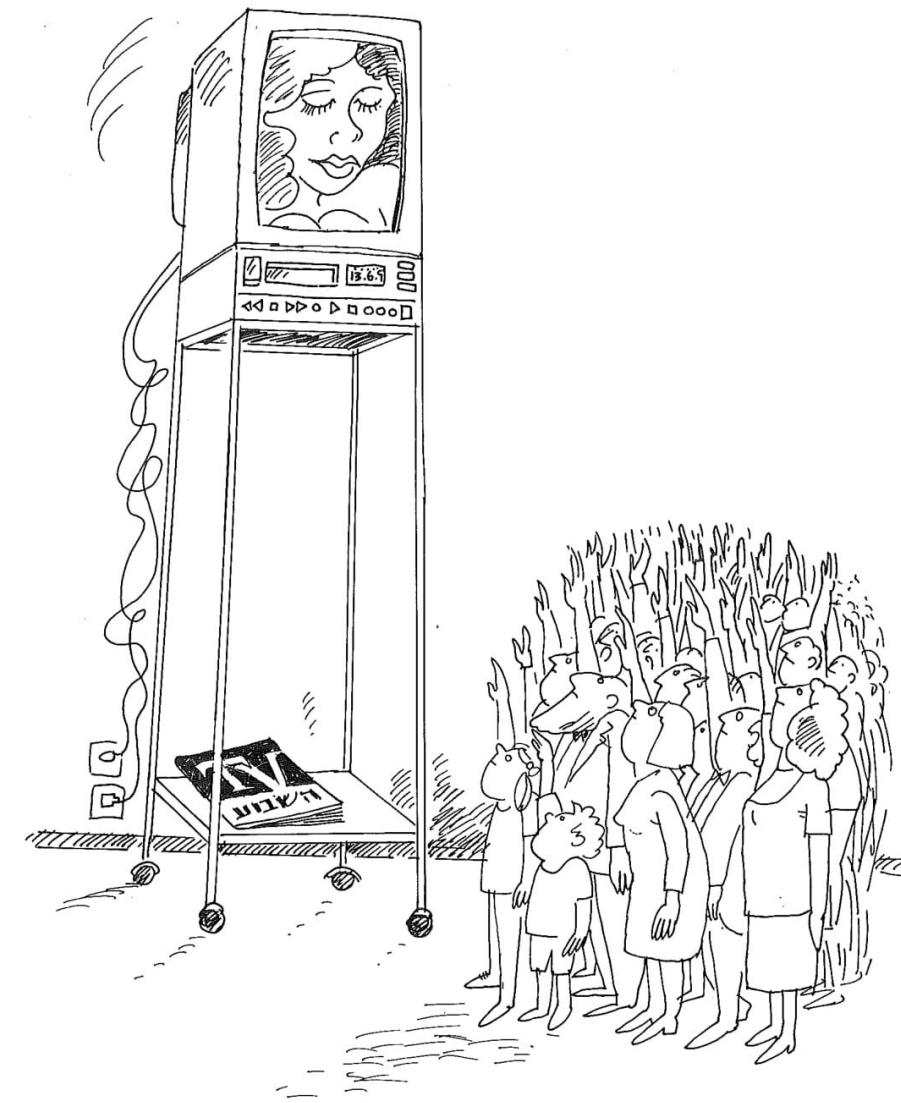
מכאן – החינוך לצפיה בטלוויזיה ובקולנוע תורם ללמידה נושאית אחרים.

שנית, אין תחילה לתקן המורה גורם מעורר ומאייך, המכונן והמתזוז בתהליך הלמידה. העיסוק באמצעות התקשרות הוא הרפקת המשותפת למורה ולתלמידים. יחויו הם גילו את המהות של אחת מן התופעות המרכזיות בעולם המודרני ואת אחד מקוווי הייחוד של החיים בו.

מן הרואין לכיוון, כי הוראת דרכים לצריכה נארה של תקשורת המונחים בכלל, ולצפיה בפרט, שונה מהותה מההוראת תחומי לימוד אחרים בכך שהיא מבוססת יותר על טיפול בעמדות, גישות והרגלים, ופחות על רכישת ידע עובדתי או על מילוי נזונות ביצוע.

החינוך לצריכת תקשורת המונחים מתבסס אפוא על ייחודה של תחום זה, שכמה מאפיינו הבולטים הם אלה:

– **מביעים של תקשורת המונחים משקפים ראייה סובייקטיבית של יוצרים.** לנ' רצוי, שההוראה בכיתה תפוח אצל התלמידים את יכולת לעמוד כסובייקטים אוטונומיים מול גירוי התקשרות. יכולת זו את התופעה בתהייחשות מעריכה וביקורתית אל טקסטים המועברים באמצעות התקשרות. החינוך לצפיה, בחבצל מתחומים אחרים, יש פחות מקום

מבוא: על הטלויזיה והקולנוע בחברה שבה אנו חיים

בכיבור יש כוֹם הכרה רוחנית בהשפעת מושגיהם מושגית החלטת של אמצעי תקשורת החמוניים על היחיד ועל החברה המודרנית. אמצעי התקשרות הם מקורות הילע המרכזים שלנו. הם מהווים במרקם רבים מגש ראשון, ועתים גם יחיד, עם אירועים, עם תרבותיות, עם מקצועות ועם התרבות. הטלויזיה והקולנוע מהווים גם אמצעי *ביז'ו* עיקריים לחלק נכבד מהאוכלוסייה.

שעות העבודה, הלימודים והפנאי שלנו רויות במגוון רב של מוצרים תקשורתיים: טפרים, טלויזיה, רדיו, עיתונות, קולנוע, מחשב, שלטי רחוב ואפילו חולצות ה"טישרטס" עם הכתובות השונות.

טלטויזיה בלבד אנו מקדשים את נתח הזמן השלישי בגודלו בימה (אחרי העבודה או לימודים, ושינה). משך זמן הצפיפות בטלויזיה של רבים מילדינו עולה ממוצע על משך זמן הימצאות במסגרת לימודים כיთנית.

מלל אמצעי התקשרות – הטלויזיה והקולנוע הם הרוחחים ביותר אצל ילדים בגיל בית הספר הייסודי, וכן מתמקדת תכנית זו בחינוך לצפיפות נבונה, ביקורתית ומעירפית בטלויזיה וגם בקולנוע. עם זאת, התכנית מתאפיינת גם לאמצעי תקשורת אחרים.

אמצעי תקשורת המוניים, ובוקרת הטלויזיה והקולנוע, מספקים לנו מגוון רב של צרכאים, כגון: הצורך במידע, בשיקות, בפרקן ממתח, בהנאה אסתטית ובקיבוש חברתי.

אמצעי התקשרות הם חיצוניות הריאטיבים המזינים את מהפכת האינפורמציה של העידן הנוכחי ומהווים גורמים מרכזיים בתהליכי החינוך והחברות של הדור הנוכחי. הטלויזיה, מבלי להודיע עצמה לכך, מקנה *עמדות וערבים*, ויש לה חשיבות מרובה בעיצובו של האזור לעתיד במדינת דמוקרטית, וכמו גם אמצעי התקשרות האחרים. לפיכך החינוך לצריכה לבונה הוא *בלי מרכז בחינוך לאוריינות חזותית*, לאזРОחות דמוקרטית פעילה ולהתמודדות עם הלחיצים ועם הזרישות של עולם המחר.

השפעותיהם הנרחבות של אמצעי תקשורת החמוניים על הפרט ועל החברה ניכרות בשלושה תחומיים המפורטים להלן. שני התחומים הראשונים עוסקים בהשפעת התכניות המוצעים באמצעות התקשרות, והתחום השלישי עוסק יותר בהשפעת *המדיה* כלפי עצמו, על פי העיקרון "המדיה הוא המסר". עם זאת, יש לראות את התכניות ואת המדיה במשולב כשי כדיים של אותו מטבח.

* אוריינות – *Literacy*. מושג זה נוצר בקשר של החינוך לשוני ו עבר בחדוגה גם לחבריהם נספחים. כאשר מדברים על "אוריינות" – הכוונה היא בעיקר לשיטת מודעת *במדיה*, בין מדיה מילולי ובין מדיה חזותית.

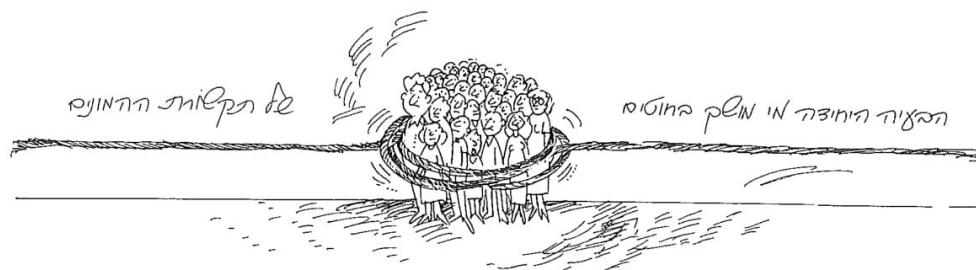
לששובות חד-משמעיות לשאלות הרבות הקשורות בцеיפיה. החומר הנცפה נתון לפרשנויות שונות ברמה האישית וברמה החברתית, שלפעמים הן מנוגדות זו לזו.

אםצעי התקשרות המודרניים הם אחד הביטויים המשמשים לעיקרון הדזמקרטי של חופש הביטוי השמור לכל אדם. חוותית הלימוד של צרכי התקשרות מן הדין שתעללה בקנה אחד עם התפיסה הזאת; וכן, תהליכי ההוראה והחינוך בנושאים של צrichtת תקשורת-המוניים רצוי שיתבססו על תקשורת ביראשית ועל ייחסי גומלין בין תלמידים, מורים והורים, ויזמו לכל המשתתפים את האפשרות להתבטא ואת התחששה שמאזינים להם בכננות. בתחוםים אלה פועלים בשותף מורים, תלמידים והורים, על בסיס שוויוני, תוך גילוי סובלנות וכבוד למגוון של דעתות וגישות.

התכנית המוגשת כאן מיועדת אמן לבית הספר הייסודי,อลם מרכיבים אחידים בה עשויים להתאים לקבוצות גיל מסוימות.

התכנית מציעה בסיס לחסיבה ולתכנון. היא מיועדת לכון את העשייה בתהום החינוך לצריכה נוראה של תקשורת המוניים ולהוות אמצעי עוז בהכנות תכנית עבודה כיთנית או בית ספרתי. היא מכילה בעיקר עקרונות, מטרות, הצעות לדרכי פעולה ותוכנים כליליים, אך אין בה תוכנים טפכיפיים מחייבים.

כיבור המוחנכים מזמן לשלווח אלינו הערות והארות, וכן – דוגמאות והצעות לשימוש בתכנית זו כאמצעי בעבודתם.

* לעניין זה ישנה חתימת מפורטת ב"תכנית הלימודים בחינוך לשוני לביה"ס היסודי (מ"מ וממ"ד), בפרקם חמוקדים להבעה ולהאזנה, ובמיוחד לסדר למכור למכור "מעגלים של כסם וקשר", ובסדר חוויאו המותלה אליו, האגף לתכניות למידים, ירושלים, התשנ"ד.

גושא מרבי החזר ונשנה בתכניות טלוייזה ובשלטי קולנוע הוא המשפחה, ומן הרואין להקדיש לו מיליט משפר.

את ממסגרות התוכן המרכזיות בטלוויזיה כיום היא מסגרת המשפחה. סדרות קומיות, סדרות בהמשכים, סדרות לילדיים, תוכניות יי"ץ – רובות אלה בוחרות להן את המשפחה כרקע לעילאה וcmsגרת להתייחסות מצד הצופים ואף להזדהות עמה. הטלוויזיה, ממשקפת את השינויים החלים בחברה, מציגה אלטרנטיבות ורבות לתא המשפחתי המסורתי: זוגות החיים ללא נישואים, משפחות חד-הוריות, משפחות ממוצא וצדומה. כמו כן מוצגים בטלוויזיה ובcoilnu מודלים שונים של התנהגות בתוך המשפחה, דרכיהם לפתרון בעיות משפטיות, קשיים בייחסי הורים-ילדים, התמודדות עם רגשות מורכבים – כל אלה מציבים בפני הצופים העדיפים מודלים שונים להתנהגות, לפיתוח ציפיות ולהבעת רגשות.

אך המשפחה קיימת לא רק על מסך הטלוויזיה, אלא אף – במקורה – בקשר שבו צופים בה. הטלוויזיה היא עדין מזווים משפחתי, המרכז תשומת לב ומגעב בחיי התקשורת הבינלאומית הבינ-אישית. מצד אחד הטלוויזיה מתנקת את בני הבית זה מזו ומהווה מקור לكونפליקטים ("הקרב על השליטה בשלט"), אך מן הצד الآخر היא מקרבת בנייהם בכך שהיא מספקת להם נושאים לשיחת, מוקדי התעניינות משותפים, מודלים לחיקוי.

באמצעות הטלוויזיה בני הבית מתקרבים זה לזו בצליפה משותפת, או מתחממים זה מזו על ידי בריחה למציאות המודומה הנראית על המרקע. מכיוון שהתלמידים חיים כולם במסגרת המשפחתית ככלא או אחרות, הרי שהציגו על המשפחה בעקבות הצליפה בטלוויזיה הופך את העיסוק בנושא לרלוונטי במיוחד בתלמידים.

3. השפעת ה"שפות" השונות של אמצעי התקשורות על התפתחות הקוגניטיבית והרגשית

כל אחד מאמצעי התקשורות יש ייחוד משלה. כל אחד מהם "מעידין" סוגים שונים, דרכי חשיבה מסוימות וכיישורים תפיסתיים אחרים. שפת המילים, על ביטוייה בדיבור ובכתב, היא מופשטת בעיקרה. מילים הן מוסכמות אבסטרקטיות: הן לומדים ליחס להן משמעות, שאינה קשורה לצורה של האותיות או לפחות שכן ממשמעות. על פי רושל מקולחן ואחרים, שפה זו פיתחה בעיוויליזציה האנושית את ההיגיון הקובי, הכרונולוגי, של סיבת-תועאה. לעומת זאת, השפה האודיו-ויזואלית היא שפה קוונרטטיבית. הן תופסים תמנונות באופן כוללני (גולבי, בבת-אחת) ובויזמני (סימולטני). לתמונה הקונקרטית יש משמעות מדית, ואני מתרגמים אותה במוחנו לרעיונות מופשטים. מכאן שפת המילים והשפה הויזואלית נבדלות זו מזו וمبرостות על תהליכי קוגניטיביים שונים. ריבוי דרכי חשיבה ודרבי תפיסה מאפשר למיניהם מobicבת ורבת פנים, וכן – מיפוי עיל

1. השפעה על ההתנהגות הגלולה, המידית והמצטברת
אמצעי התקשורות משפיעים באורך בולט על ארגון סדר היום ועל הרגלים התנהוגתיים (כגון זמני אrhoחות ושינה, שעות בילוי ופעילות לפני תכנית או אחריה וכו'). בהשפעת פרסומות אלו קונים, בהשפעת האופנה המוצגת בתקשות אלו מלבושים, אנו חוספים במשמעותם כי שתבקשו, ילדיינו מחקרים מעשי אלימות, מתחפשים לגיבורי סדרה אהובה ונזהרים מחייב חזות. אם כן, אמצעי התקשורות משפיעים לאורך זמן על הרגלי התרבות שלנו, על התנהוגותנו הפוליטית, על יחסינו עם הזולת (למשל: חיור, אלימות) ועוד.

2. השפעה על הבניית המיצאות, על פיתוח תפיסת עולם, על יישוש מערכת ערכים ועל יצירת מכנה משותף חברתי

אמצעי התקשורות, כמו נני המציאות, מהווים סוכני סוציאלייזציה מרכזיות בחינינו. הם תורמים לעיצוב נורמות וערכים חברתיים, לפיתוח זהות אנושית, לאומיות ומינית ולתפיסת הגדרות ה"טוב" וה"רע", ה"מוסרי" וה"איסורי", ה"צדוק" וה"בלתי הצדוק". המסרים התקשורתיים המועברים אלינו "טיפון טיפון", הנקלטים על ידינו בלי הרף, משפיעים علينا הן בהגדרת מושגי יסוד קיומיים, כגון: אושר, הצלחה, אידיאלים, והן בגיבוש מקומנו האישי במאפייה החברתית.

טלוייזיה מאפשרת לנו לראות ב"זמן אמתני" אירועים המתרחשים במקומות רחוקים, וכן היא מעצבת עולם אסוציאיציות דומה לבני עדות שונות, לשכבות חברתיות שונות, יהודים ולערבים (אנשים שאינם צופים בטלוויזיה, למשל, יהודים חרדים, אינס שותפים לאוֹתוֹ עולם אסוציאיציות). בארץ, שבה השוני התרבותי הוא בעל משמעות חברתית עמוקה, יש חשיבות רבה לתפקידם של אמצעי התקשורות ביצירת חברתיות על ידי עולם אסוציאיציות, המשותף לרוב האנשים, ובכל זה גם לילדיים.

עם זאת, אין להתעלם לכך, שתוך כדי בניית עולם האסוציאיציות המשותף הטלוויזיהعشiosa להקנות או להזק מושגים מעותיים, דעתות קדומות או ראייה סטריאוטיפית של קבוצות אנושיות, כגון זקנים, מיעוטים לאומיים, נשים או ילדים. אחד התפקידים המרכזיים של החינוך לציפוי בפרט (ושל החינוך לצricht אמצעי תקשורת בכלל) הוא להתמודד עם העיוותים הכרוכים בצריכה לא מבוקרת של אמצעי התקשורות ולפתוח דרכי חשיבה והתייחסות גמישות ומורכבות.

יעיות נספ' העולל להיגרם בשעות המרבות של צפיית הילדים בטלוויזיה הוא בתחום של תפיסת "הآخر". הצופים הצעירים מתנסים במצוות תקשורת, המעוררים בהם ריגוש רב, מבלי שהם מודשים למשמעותם, שחרי הזולות אינם אלא דמות בטלוויזיה, תמונה בלבד, ואני קיים במצבים. החינוך לציפוי חייב להעביר את ההתייחסות אליו הזולת, אל "הآخر", מן הטלוויזיה אל החיים במציאות.

השפעת הטלויזיה והකולנוע על התפתחותם של ילדים

המחקר שנערך בעשור האחרון על אמצעי תקשורת המודים (במיוחד טלויזיה) והשפעתם על ילדים מתאפיין בחתמכות בקשר שבין התפתחותם של ילדים ובין יכולתם להבין תכנים.

לפי תיאוריית פטיציולוגיה התפתחותית, בשנות הלימודים בבית הספר היסודי (בגילאים 6-12 בערך), עלומם של הילדים מאורגן מסביב לבעיות הקונקרטיות של "כאן ועכשיו" וכוכנה לפיכך בשם "שלב האופרציות הקונקרטיות". בשלב זה הילדים מסוגלים לפתור בעיות קונקרטיות במחותן, אך מתकשים עדין בחתמכוזות עם אובייקטים או עם אירועים מופשטים. כמו כן, בשלב זה רוב הילדים רוכשים בהדרגה יכולת מהבחן בין תפיסה חזותית לבין צורות של חשיבה וידע, ובמיוחד – את יכולת לעמודת תופעה חזותית עם המשמעות הסמנית שלהחריה.

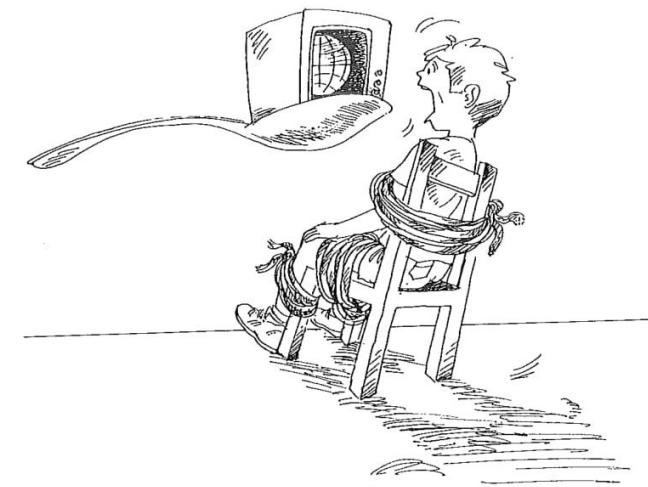
בשלב זה מתחילה חשיבה של התלות המוחלת בתפיסה החושית. רובם רוכשים עתה מושגים, ובאמצעותם הם מתייחסים אל תופעות ומראות הנගלים לעיניהם, ומוגלים לעצמם את יכולת מהבחן בין תפיסה חזותית ובין צורות אחרות של חשיבה וריכשת ידע. כתוכאה מאימוץ הדרגתי של חוקי השימור, ובזכות ההבנה שמניפולציות שונות באובייקטים אין משנות את מהותם, יכולים הילדים להזות בשיטתיות ובקבוקות עצמים ודמויות גם בשעה שהם מוצגים מזוויות ראייה או מזווות צילום משתנות, או כאשר הם מופיעים על רקע המתחלף מסצינה בסרט הקולנוע או בתכנית הטלויזיה.

אימוץו החדרגי של עקרון ההפיקות (רוורסיביליות) מאפשר לילדים לשמר יותר ויוטר את עליותיהם של סרטים קולנוע או של סדרות טלויזיה שהם רואים. הילדים מסוגלים לשזר את התחלת הסרט (או פרק קודם בסדרת טלויזיה) ולשזרה אל מה שהם רואים ברגע נתון (בחווה), הם מסוגלים גם "לנבא" סוף של סיפור תוך התייחסות לשאלות העיליה. הילדים העירירים יותר יתנסו לראות את החלם, ככל שעליית הסרט מרכיבת יותר או שהסדרה מורכבת יותר וכולגת דמוויות רבות יותר. כשהם גודלים הם מצלחים יותר בקשר האירועים השונים למגמת התפתחות, שאותה הצילחו להוות. בדרך זו ייקל עליהם לשזר ולזכור את עליית הסרט או את סדרת הטלויזיה.

השתרורות מן האגונטריות, שאף היא מאפיינת את המעבר לשלב האופרציות הקונקרטיות, תאפשר לילדים להתנתק בהדרגה מנוקות הראות האישית שלהם כדי להתוודע גם אל רגשותיהם, מניעיהם וצורךיהם של אחרים, המוצגים על המסתך הגדול או הקטן.

יותר של המוח האנושי. לשם כך יש לטפח זרמי חשיבה שונות ורבות בכל האפשר במידה שונות. עיסוק במידה שוגנים וב"שפנות" השונות שליהם עשוי לקצת מטרה זו. אך בשנותנו כך, יש לשקל לא רק את תרומתו של כל מודיעם לחשיבה ולהתנהגות אלא גם את העיוותים, שעולים ליוציאר על ידי כל אחד מהMEDIA שאנו חשובים להם.

מבחינות השימוש בשפה, טלויזיה והקולנוע – כל אחד מהם הוא "מידים טוטאליי" הכולן אופניות ביומיום הידועה, הן של שפת הצללים והקולות והן של השפה החזותית על כל קשת גווניה. אחד המקורות העיקריים לקשיים הוא האופי המייחד של הלמידה מהטלוויזיה, אשר אינה מעודדת את פיתוח הקשר לדוחות סיופקים, להנזר בסבלנות או להתאמץ להשיג מטרה וחוקה יותר, כפי שפותחות מיומנויות הקריאה והכתיבה ומערכת החוראה בבית הספר המבוססת עליו. כמו כן, הלמידה מהטלוויזיה מאופיינית ב��ויים נוספים, אשר יש בהם היבטים חיוביים ושליליים גם יחד. הלמידה מהטלוויזיה היא בלתי היררכית. כל אחד יכול להיחשף לכל סוג תכנית ללא הגבלות במדים עצמו. אין מסגרות כופה של מורים, של שיעורים, של בחינות או של ציונים; אין דרישות ואין ציפיות. בכלל אלה יש להתחשב בעת תכנון החוראה.

מן ראוי לחזור ולהציג כי הטלויזיה והקולנוע הם אמצעי התקשרות המקובלים ביותר על ילדים בגיל בית הספר היסודי. אך – התכנית מתמקדת בהם – מתוך זיקה חזקה לאמצעי תקשורת אחרים ולתחומי דעת נספחים הנלמדים בבית הספר.

(וראו: עמ' 7 לעיל, עמ' 24 להלן).

רחבה להבנת השפעותיהם של אמצעי תקשורת אלה על הילדים (ובמיוחד של הטלוויזיה והויזאו, המצויים כמעט בכל בית).

הבנת תכניות טלוויזיה ורטוי קולנוע בשלב האופרציות הקונקרטיות
המגבילות של ילדים בשלב האופרציות הקונקרטיות באוט לידי ביטוי לפחות ארבעה תחומיים אלה:

1. **קושי בהבנת סיפור המעשה וקווי העלילה:** ילדים מתקשים לשחרר אירועים, להבין את הרצף, להבחין בין מידע מרכזי ובין מידע טפל, לקשר בין גורמים ותוצאות וכדומה.
2. **קושי בהבנת צמיות:** ילדים מתקשים להבין ולתאר דמיות. לא רק על פי הופעתן והתנהגותן החיצונית אלא גם על פי תוכנותיהן, מניע התנהגותן, רגשותיהן, תכניותיהן, ההיסטוריה האישית שלהם, האוריינטציה החברתית והפוליטית שלהם, הקשרים להתנהגותן, יחסיהם עם الآخرين וכדומה.
3. **קושי בהבנת השפה הייחודית של כל אחד מאמצעי התקשורות:** ילדים מתקשים להזות ולהבין את השפעתם של קודים ומוסכמות, כגון: כוורות ומודעות בעיתון, פעולים ברדיո, זויות צילום בטלוויזיה וכדומה.
4. **קושי בהבנת הקשר שבין אמצעי תקשורת לבין המיצאות:** ילדים מתקשים לראות את המזדים הקולוני והטלוויזיוני כדי להבהיר מידע, כתוצר של עבודה מסוימת של בעלי מקצוע, כיצירה אמנויות, המכונת את ראיינו את המיצאות, אך לאו דווקא משוחרת אותה, וכן הם מתקשים לראות את התקשורות בתעשייה הפעלתה בהשפת אילוצים כלכליים, חברתיים ופוליטיים.

המשמעות של מחקרים רבים ומציעים על כך, שילדים בשלב האופרציות הקונקרטיות רוכשים כישורים מורכבים אלה בהדרגה. במצוות בתכניות טלוויזיה הם עדין מתקשים בזיהוי פרטיאי פורמאנציה, הנחשבים על ידי מבוגרים כמרוכזים להבנת העלילה. הידיעה, שבתכנית טלוויזיה או סרט קולנוע יש סיפור מגובש, אינה מתקשת בחרכם במוחם עם ריבוי החתרושים הנפרדו, המושכות את עיקר תשומת הלב. בכיתה ג' בערך מתחילה הוצאות העיריים למלא "פערום" ו"יחלים" בתוכן, אך לעיתים קרובות הם עדין טועים זהה.

זכירות לצינות ויכולת מילון של פרטי מידע על פי שיקולים של עיקר וטפל בשתיות אמנים עם הגיל, אך גם ילדים בכיתה ג' עשויים עדין להפיק מתכוונות טלוויזיה ממשמעיות שונות לגמרי מלאו שמייקים ילדים מבוגרים יותר. זה קורה בגל התמקדות בפרטים משניים ובסגול קשי לשער מניעים וסיבות לפעולה. רק בכיתה הי' מבנים ילדים ובין

הקולנוע והטלוויזיה, יותר מכל אמצעי התקשורות האחרים, מתאימים לפחות לדרבי התפיסה ולדרבי החשיבה של ילדים בגיל בית הספר הייסודי. טלוויזיה כוח משיכה שאין לו מתחרים. הקונקרטיות של המזדים פונה ישירות ליכולת המתפתחת של הילד והילדה. ואכן, מכל מגוון אמצעי התקשורות העומדים לרשותם של ילדים בגיל הזה, הטלוויזיה היא המזדים המועדף על יוזם. בדרך כלל, רוב הילדים ורקים שליטה בסיסית במינימיות הקרה והכתיבה בכתבotec ג'יז', אולם בגיל זה הציפה בטלוויזיה ובקולנוע המשודר דרך כבר מושתתת על ניסיון של 7-8 שנים הנהה בלתי מחייבת. רוב הילידים בישראל מבלים מול המרקע לפחות זמן שווה בין כתלי בית הספר, ואילו העיסוק שלהם בהזנה לדרי או בקריאה חופשית מצומצם בהרבה, ביחס לשיטות הראשונות של בית הספר הייסודי, אשר עזין אין הם שליטים בקראיה.

הציפייה מזוונה עם העברת זמן לא מאacz, עם סיפוק רגעי, עם התנטקות מהמציאות הסובבת על אילוץ ודרישותיה. הלמידה מהטלוויזיה אינה כרוכה ברגע עם מבוגר ביקורתי בנסיבות מחייבת של שיורי בית ושל ציונים. ידע קודם או כישורים ייחודיים אינם נדרש כדי להפיק הנהה מהתוכניות. יתרה מזאת: הטלוויזיה פותחת לצופים העצירים אשנב לעולם הרחוב וליחסותיהם האפלים" של המבוגרים השולטים בו: מין, ממות, מלחמות, תאונות, אסונות טبع ובעיות נשיות. (נושאים אלה הושתרו לרוב ילדים בתקופה הטרום-טלוויזיה). במקביל, באמצעות תכנים אלה מטפסים הילידים את טקנותם על ידי חשיפה למקרים, לתפקידים, למוקומות ולעלילות רבות ומגוונות. עוד לפני ילדים מסווגים לקרוא, הם יכולים להכיר באמצעות הטלוויזיה תופעות אמנויות, כמו סיוף מעשה ועלילה, עיצוב דמיות, קונפליקטים, הומו ווכרי. למעשה הטלוויזיה מלאת במידת רבה תפקודים, שミלא הטיפוף העממי עד לדורות האחוריים. ניתן למצוא קווים מושפעים מעשייה עממית, לסרט אנימציה (כמו "צבי הנינגה") ולסדרה בלשית (כמו "מקג'ייר").

לאור כל זאת, מן הרاءו לתת את הדעת לכך, כי מחקרים הנעים ברחבי העולם חזרים ומחזקים את הטענה, כי אפינויו של שלב האופרציות הקונקרטיות באים לידי ביטוי גם במפגש של הילדים עם אמצעי התקשורות בכלל ועם הטלוויזיה בפרט. עם זאת, ההכרה, שילדים קולטים מסרים קולוניים וטלוויזיוניים בדרך שונה מזו של המבוגרים, ולפיכך גם מושפעים בכך שונה מתכנים וממודלים לחיקוי ולהפנמה, היא בעלת משמעות

* לפי סקרים שערך רפי קאופמן במסגרת בית הספר לעובדי הוראה בכירים על שם עמנואל יפה מתברר, כי צפיה בתכניות למבוגרים שכיחה בדרך כלל תלמידים בני שכבות חברתיות חלשות, הבים מבטים שהם אכן הפלצות ואין העה של ההורם לציפוי בתכניות מתאיימות. ילדים מהמעמד הבינוני ורבים יותר תכניות העשרה, המלודיות לחם, ואילו ילדים שנכבות חברתיות חלשות צפפים יותר עם ההורם) בתכניות למבוגרים, שכן ברום דלות מבחינה תוכנית ואמנותית. בעין זה – עיין בספר אבן הילדיות, מאת ניל פוסטמן, ספריית פולימ.

הילדים הם אוכלוסייה ברמת סיכון גבוהה יותר להשפעות שליליות. א"י היכולות להבחין בין מציאות לדמיון עלולה להביא ילדים להתנהגויות מסוכנות כלפי עצם ו כלפי סביבתם. הקושי להבון מנייעות להתנהגות יכול לעודד הסקט מסוכנות מוגעתת לגבי מושךיותה של התנהגות. קשיים בהבנת העלילה פוגעים ביכולתם של הילדים להסביר את מושך ההשבל הנדרש.

הסכנות שבספייה בטלויזיה ובຄולנוע קשורות גם לאפשרות של צפיה פסיבית. הקולנוע והטלוויזיה מאפשרים, בכלל גיל כמעט, קליטה, המעניקה טיפול מיידי, גם ללא פעילות מכוונת של הצופה ולא צורך למדוד ולרכוש מיומנויות רבות. אולם הצפיה הפסיבית מוגדרת לטיפוח אוטונומי המעריך ומברך את תוכני ציפויו, וזאת, מכיוון שהיא מושך במיוחד על הילדים, והיכולת שלהם לרכוש כישורי צפיה פעילה וביקורתית מותנה לא רק בגורמים התפתחותיים אלא גם בגורמים אישיים (כגון: סף הגירוי, רמת החדרה והאג尔斯ה, ניסיון החיטט) וגם בגורמים שוציאו-אקוונומיים כגון: רמת השכלה והכנסה של החורים, אזור מגוריהם, ו��' תרבותוי. במקדים רבים התבරר, כי מרווחים והורם עשויים לסייע בהבנת הנפשה על ידי עידוד השיחחה וההתבטאות בעקבות הצפיה וכן על ידי טיפול כישורים לפחותן בעיות. מכאן הצורך לפתח אסטרטגיות מיוחדות לטיפוח צפיה נבונה, לעודד ילדים לשאול שאלות, המתעוררות באופן ספונטני, ולסייע בפיתוח היכישורים החיווניים להבנה מתקדמת יותר של המסריהם שהם חשובים להם. כל אלה יכולים לتوزק באופן משמעותי בין הצופה ובין המדיום.

השימוש בטלויזיה בתחומי בית הספר עשוי לקרב את הספר לחם הילדיים ולהשתתית את החורהה על עולם האוטואיציות שלהם, ועם זאת – לזמן עסקוק חינוכי במכלול של נושאים ובעיות בעלי חשיבות מרכזית בחברה. סרטים טלויזיה וקולנוע עשויים אף לזמן דיון בנושאים אינטגרטיביים, כי הטלויזיה היא מטבחה אינטגרטיבית – משלבת מציאות ודמיון, מלל, צליל, תנעה ותמונה. הטלויזיה גם מזמנת אפשרויות להברת מושגים בתחוםים שונים, כגון: משפחה, חברה, ארץות ועממים, בעלי חיים. היא יוצרת גירויים להרחבת התעניינויות בתחוםים ובנושאים שונים: ספרים, פוליטיקה, תרבויות ואמנויות, גיאוגרפיה, טבע ומדע, ספורט ומידע על ילדים אחרים ושונים. על אף טبعו האקראי והמודמן של ידע זה, הרי בזות אופיו החוויתי ולבשו האמנומי הוא עשוי להיקלט יותר טוב מידע הנרכש באורך שיטתי אך באמצעות מושכים פחות. על ידי דיוון בסרטים קולנוע ובתכניות טלויזיה אפשר, למשל, לפתח רגשיות להציג סטריאוטיפית ומעוותת של דמויות ושל תכנים ולסייע בכך בטיפוח עדמות מורכבות וחשיבה רב-מדנית.

החינוך לצפיה מעריצה חייב לעסוק גם בעיות אישיות, חברתיות וערכיות הנובעות מהמדיום עצמו, ככלומר בעיות עקרונות הכרוכות בתקשות המוניים (ובמיוחד בטלויזיה) בחברה דמוקרטית. הכוונה היא לעסוק בעיות כגון אלה:

শמלמים בקולנו או בטלויזיה מייצגים משמעות אחרות, ישירה פחות, וגם אז, עזין אין תפיסתם זהה לו של מבוגרים.

אופיה המיעוד של הטלויזיה – הדוחשת אנשים, מקומות וזמן וモתירה. פערים בין מניעים, בין דרכי התנהגות והשלכותיהם – מחיבב את הצעירים לפרש אירועים והתנהגויות על בסיס של רמזים מורכבים, של מסרים סמוניים ושל טכניקות אודיו- ויזואליות. הצופה המזמין מקיש מהנתונים ומשלים פערים בעלייה. לדוגמה: היכולות להבין, שהעברת תמורה מן הפנים של ילד אחד לחברו עשויה להביע את יחסיו החברתיים ביניהם, כמו בצל חшибות מכרעת להבנת טקסט. כך גם בכל הנוגע להכרת טכניקות כמו הילוך איטי כאמצעי להעצמת הרגש, הילוך חזור כביתיו לראייה מוחודשת של אותו אירוע, "פלשפק" כביתיו לשחזרו אירוע מן עברו וצדמת. אמצעים כמו אלה הם מוחותיים להבנת משמעויות בתכנית טלויזיה או בסרט קולנוע.

כל הילדים מתבגרים, כך נוטים הם לתאר דמיות פחות על פי מאפייניהם החיצוניים ויוטר על פי מאפייניהם הפנימיים, כגון מניעתן לפעילות ותכונות אופיין. בעוד שבדרך כלל תלמידי כיתות ב' עדין מרבים להיעזר בתיאורים פיזיים, הרי בכיתות ח' התיאורים הפנימיים הם הדומיננטיים אצל תלמידים רבים. יחד עם זאת, תלמידי כיתה ג' מבינים רק כמחצית מהרמזים למניעי התנהגות ורך בשלב האופרציות הפורמליות (מגיל 12 ואילך), הם מסוגלים להבין מנייעים לעומקם. ההשתחררות החדרגתית מהאגונטריות, המאפיינת את הילדות, והלמידה מתוק יחס-גומלין עם הסובבים יוצרות בזעים העיריים מודעות לכך שיש הרבה נקודות מבט אפשריות, וההדעה האישית של כל אחד ואחת מהם אינה בהכרח נכונה תמיד ובכל מצב. כך גם נוצרת אפשרות "להיכנס לנעל האחר" ולהושם אמפתיה למצבו.

כמו כן, ככל ילדים מתבגרים, כך הם מסוגלים להבחן טוב יותר בין מציאות לבין דמיון בטלויזיה ובקולנוע, בעוד שהצעירים נוטים לקבל את כל הדמיות כמציאות. בין תחילת בית הספר היסודי לבין כיתה ג' חלה עלייה משמעותית בהבנת עניין זה. (למשל: בעוד טוני מי'מי הבוס" הוא לא "אדם אמיתי", שאפשר לפגוש ברחוב, הוא מתנהג כמו חלק מהאנשים האמתיים שאנו מכירים. עד כמה הוא נטאף כדמות למשהו אמיתי, זה תלוי בהתנסויות שלנו ובתפיסתנו אותו כסטריאוטיפ. לעומת טוני מעוצב כדמות "גברית" מאוד בהתנהגותו ובתחום התעניינותו, אולם מופרנס כ"עווזר-בית", שמצילח מאוד בתפקידו).

הכרת המגבילות ההתפתחותית והאישיות בחינוך לצפיה

ההכרה,ילדים קולטים מסרים טלויזיוניים בדרך שונה מזו של מבוגרים ושלפיכך הם מושפעים אחרית מתכנים וממודלים לחיקוי ולהפנה, היא בעלת משמעות רבה להבנת השפעותיה הנרחבות של הטלויזיה על ילדים. בغالל טיבם של מלחבי הקליטה והבנייה,

על הבדלים בין קולנוע לבין טלוויזיה

בטעיפים ובית ביטחון זה מדובר על טלוויזיה ועל קולנוע בשינה אחת, תוך הבלטת היסודות **הזמינים** ביניהם. מן הרואוי ליהיד מושפטים אחדים לדין קצר בכמה מן הבדלים בין הקולנוע לבין הטלוויזיה.

הבדלים בין השניים אינם חדים וחודשים-משמעותיים, וכך על פי כן הם קיימים במידה כזו שאין להתעלם מהם. עם זאת, הבדלים אלה נתנו לשינויים מתמדדים, ואחד הביטויים לכך הוא שהטלוויזיה הולכת ונעשה מודים להקרנת סרטי קולנוע, אם בסוגרת השידורים של רשות השידור ואמם בנסיבות תחנות כללים או מכשיר וידיאו ביתי. באופן פרודוקטלי – זוקא תופעה זו מבליטה את הבדלים בין השניים, כפי שפורסם להלן.

בשונה מטלוויזיה, נטפס כאן הקולנוע **כמגוון אמנותי** בעיקרו. בהתחאם לכך יירך מבחן הסרטים ותגבור הפעילות הדידקטית, במטרה לטפח **צרכני קולנוע אניים**. לעומת זאת בכל הנוגע לטלוויזיה המטרה היא לסייע לתלמידים לצורך באורה פעיל ומובהק את

המצו בלווי המשדרים.

כאשר מדברים על קולנוע מתכוונים לכמה היבטים: סוג מסויים של **תנאי צפיה**, זהינו צפיה המתרכשת באולם מיוחד המועד לכך, על מסק גודל בחשכה, וכן סוג מסויים של **ז'אנר אמנותי** (או לויאנרים אחדים הקורובים זה לזה), הכלול סרטים, הערכונים ביחסות-ציפיה, שארכן בדרך כלל כ-90 דקות ולפעמים יותר, וההקרנה נעשית מסדרת פילם (ולא מסרט וידיאו כמו בטלוויזיה). ואילו **בטלוויזיה** – לעומת זאת הקולנוע – אנו צופים בבית, בדרך כלל בחדר המגורים ולפעמים בחדרים אחרים, כחלק משגרת החינימם בבית ובמשפחה. כמו כן הטלוויזיה, יותר מאשר הקולנוע, מגישה אותנו עם מגוון רחב של **ז'אנרים** – חדשנות, ספורט, ריאיונות, משחקים ושבועונים, סרטי טבע ומדע, סדרות דרמטיות וקומדיות ועוד.

טלוויזיה מקרינה כאמור גם סרטים – **סרטים קולנוע**, שנעשו בפילם ועברו הסבה לוידיאו, אך גם סרטים, שנערכו מראש כדי להקרינים בטלוויזיה.

גם הצופים אינם מיעומנים חשים, כי הסרטים מהסוג הראשון מאבדים מ生气ו בעת ההקרנה בטלוויזיה וזאת מכמה סיבות: היפוים של הפלמים הסרט קולנוע שונה במעט מהפריים בטלוויזיה, ולכן חלק מהפרטים, שהיו הסרט הקולנוע המקורי, אינם "ונכנים" למסך של הטלוויזיה בגלל הפורמת השונה מזו של הסרט בפילם ובגלל הבדלים ברייזולוציה. גם אקרים (מסך) גדול של טלוויזיה ביתיית אינו מגיע כל לגודלו של

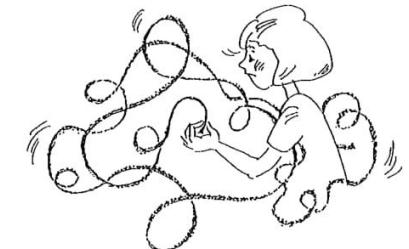
* פריים – חמיגרת התוחמת את גבולות התמונה המצלמת.

הבחנה בין עובדות לבון פירושן, בין עובדה לבון זהה; בעיות של סובייקטיביות ואובייקטיביות בהציגו נושאיהם ועובדות; חופש הביטוי; ניגוד בין הצורך ליצור עניין אצל הצופים לבין הצורך להציג אמת עובדתית, שהיא לעיתים משעמתה; פרסום ותעמלת והשפעותיהן האפשריות על הצופים ועל לוח המשדרים. בבעיות אלה יש לעסוק, כמובן, עם תלמידים בני כ- גיל שהוא נדרש המתאים ליכולתם.

על צורכי אוכלוסיות ספציפיות

אחד מיתרונותיו של החינוך לצפיה הוא יכולתו להתמודד עם צורכיין של אוכלוסיות ספציפיות. ניסיון ההוראה בתכניות לטיפוח באמצעות הקולנוע, ותכניות ניסיוניות לערכאה בקידות טלוויזיה^{*} מוכחים, כי תלמידים רבים מגלים את עצם וחושפים את עולמות הפנימי באמצעות שפות אלטרנטטיביות אלו. העיסוק בשפה הוויזואלית של הטלוויזיה במסגרת בית הספר מוגש בעבר התלמידים מתקשים על הפער בין התרבות המוכרת להם ובין התרבות הבית ספרית המקובלת. כמו כן, הפניה אליהם באמצעות המדויות החזותית מאפשרת לרבים מהם להשתלב במרחב הפעילות הלימודיות בבית הספר. בכך זו החינוך לצפיה תורם מעבר לתחומו הו.

לאוכלוסיות הילידים במזרח הערבי במדינת ישראל יש צרכים ייחודיים משליהם. הטלוויזיה מהווה עבורם מפגש עם החברה היהודית בישראל על ערבית ותרבות, עם השפה העברית, עם נקודת המבט הישראלית ליחסוי יהודים-ערבים ועוד. באמצעות הטלוויזיה הם אף חשופים למקורות מידע, תרבויות ובידור של המדינות השכנות, ואלה תורמים את חלקם לפיתוח הזהות האישית והלאומית שלהם. חינוך לצפיה מהווות חזותיות ייחודית להתמודד עם נושאים מרכזיים אלה.

את עתלה לך צפיה... לך לך...

* ראו קלר, בביבליוגרפיה בעמ' 49-48.

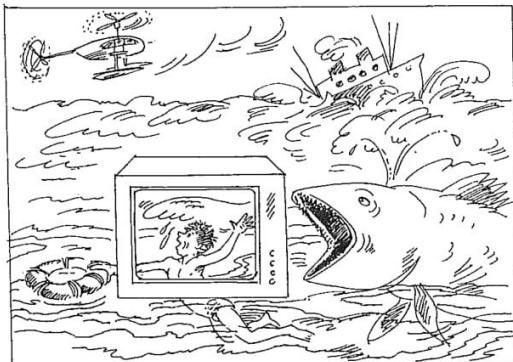
** ראו למש, בביבליוגרפיה בעמ' 48.

הבדל נוסף נובע ממידת ההישענות על המרכיב החזותי במאב. גם הטלוויזיה וגם הקולנוע מתבססים על מרכיבים שונים: חזותיים, מילוליים ושמיעתיים. בהשוואה למגוון חזיארים של משדרי הטלוויזיה, הקולנוע מבילט יותר את המרכיב החזותי. הטלוויזיה לאachaת "מרמה" בויזואלית שלה ומעבירה מסרים בעיקר באמצעותים ורבלים, בעוד בתכניות ריאיון, בעוד שבקולנוע יש שאיפה להתבשס בעיקר על אמצעים – ונפי שצין לעיל – תנאי הצפיה אפשרי לצופה לקלוט מסרים חזותיים ולהציג עליהם במידה מרבית.

כדי לחת את הדעת גם לתופעה נוספת הקשורה בתנאי הצפיה: בעוד שבקולנוע אנו צופים לרוב בסרט אחד שנמשך כשעה וחצי, הרי בטלוויזיה אנו צופים בדרך כלל ברצף של תוכניות שונות, ככל אחת נשחת פחות משעה ולעתים קרובות שעירים דקוט עד חצי שעה. הצופה יכול לנوع כרצונו בין העروצים השונים.لوح המשדרים בטלוויזיה מטיר علينا תוכניות שונות ומגוונות בזו אחר זו, כגון: חדשות, משחק טלוויזיה, קומדיה, זרמה, ריאיונות, וביניהן פרסומות או תשדרי שירות. אחת התוצאות האפשריות של חסיפה למגוון רחב של תוכניות שונות ביחסית צפיה אחת היא טשטוש התוכן והמסר של כל אחת מזרן על ידי התוכניות "חסמכות" לה. כל תכנית מתחרה על תשומת לבו של הצופה ועשוה לנטרל או לטשטש את הגירויים ששפעו מן התוכניות החסמכות.

התוצאה מכל אלה מומלץ לעשות כל מאמץ כדי להגשים את התלמידים עם הקולנוע האמנותי במיטבו, בתנאי צפיה אופטימליים. דהיינו: נוסף על צפיה בסרטים קולנוע באמצעות וידאו, יש לעשות כל מאמץ כדי שהם יצפו בסרטים קולנוע באולמות המועדים לכך. רצוי להיעזר עד כמה שאפשר בסינמטיקים וב"מועדוני הסרט הטוב".

קריטריונים לבחירת סרטים קולנוע לצפיה מודרכת, המלווה בפעילותות, מוצעים להלן בעמ' 45.

מסך באולם קולנוע.* מושם כך הצלפים בטלוויזיה מבחינים בעיקר בתכניות הגדולות, ואילו פרטיטים קטנים, העשויים להיות בעלי חשיבות רבה למסר של התמונה, הולכים לאיבוד או מטשטשים בעת החקינה בטלוויזיה.

גם ברטיטים מהסוג الآخر – אלה הנעים במיוחד לשם החקינה בטלוויזיה – אפשר לבדוקים בהבדלים לעומת סרטים קולנוע. ראשית, הם לרוב קטנים מסרטים קולנוע. בהשוואה לסרטים הקולנוע סרטים בטלוויזיה מצומצמים מבחינת היקף התמונה ועומקה. מסך הקולנוע מאפשר לחתת תמונה בעלת היקף רחב יותר של צילומי נוף. בקולנוע אפשר להראות סצינות המוניות על רקע נוף רחב, ועל רקע סצינה המוניה אפשר להבליט דמיות של אנשים בודדים. כל זה קשה מאוד לבצע בטלוויזיה.

המרכיבים שצינו לעיל עשויים להתבטה בהבדלים בין קולנוע ובין טלוויזיה גם מבחינת המבנים הרטוריים השכיחים, וזאת מפני שהקולנוע, לעומת הטלוויזיה, מאפשר ייחוזות מעבר יותר גזירות ומורכבות מבחינת המקומות, הזמן, זווית הצלילו, הדמיות והנוסא. מסך קולנוע מאפשר, יותר מהטלוויזיה, עיצוב רביזים רבים ושוניים של ממשמעויות.

עד כאן דבר על כמה ההבדלים טכניים בין הקולנוע ובין הטלוויזיה. להلن ידובר על הבדלים פסיכולוגיים וחברתיים ביןיהם, הבדלים העובדים מן השוני הטכני ומटבאים ביחסים הדדיים שבין הצופים לנצלפה. אחד ההבדלים הבולטים כרוך בתנאי הצפיה: בעוד הצפיה בטלוויזיה היא התרחשות בנלית, הרי הצפיה בקולנוע היא אירוע חגיוני יותר, הכוון יציאה מהבית על כל הכרוך בה: הכנסות מראש, לבוש, הופעה. בהליך לקולנוע יש לרוב אקט של בחירה מתוק היצע רחב לאחר הצפיה בטלוויזיה – במרבית המקומים – היא פעילות המשפעת מעצם קיומו של מכשיר טלוויזיה בבית, ורק מעתים מבן הצופים טורחים לבחור באורח מכון מותן היצע הקיים.

הצפיה בטלוויזיה נעשית במסגרת החיים בית על כל הכרוך בכך: שכנים נכנים, טלפון מצלצל, ארוחה מתבשלת, ילדים מבקשים טיפול ותשומת לב, מוכנת הכביסה פועלת ועוד. لكن הגירויים השופעים מהסרט המקורי בטלוויזיה עשויים להיבעל בהשפעות הסביבתיות ולאבד מכוחם ומהשפעתם על הצופים. ואילו הצפיה בקולנוע נעשית מוחץ בבית, תוך ניתוק מרבי מאירועי החיים השוטפים. תנאי צפיה אלה מעניקים **بولטות** למראות לגירויים השופעים מהסרט המקורי: מסך גדול, חשכה, רמקולים מכיוונים שונים ובידוד מוחלט מגירויי הסביבה, כל אלה יוצרים מצב המאפשר לצופים רמת התמסרות גבוהה מאוד לתהlik הקליטה של המסר המקורי וקליטה אופטימלית של הסרט על כל מרכיביו. אפשר לבדוקים בפרטים קטנים, בדקוות של מבע, יש אפשרות לחתיחת מסרים מעודנים ומורכבים יותר מאשר בעת הצפיה בטלוויזיה. لكن **בקולנוע ההיבט האמנותי של המבוקש יכול להביא ביוטי ומיושר רבים יותר מאשר בטלוויזיה.**

* נIRON למציאות של שנת התשנ"ד.

מטרות-על בחינוך לצפייה

לאור האמור בפרקם הקודמים של תכנית הלימודים מטרות העל של התכנית בצפיה
וחו' כ Dolchon:

1. **פתח בתלמידים פישורים שונים הדורשים לשם צרכנות פעילה, נבונה, סלקטיבית
ומעירכה של אמצעי התקשרות, ובמיוחד טלזוזיה וקולנווע.**

הכישורות הדורשיות הם:

- א. מודעות ליחסים החודדים שבין המיציאות הריאלית שבה חיים התלמידים לבין
עולם התקשרות – במיחוד הטלזוזיה והקולנווע – השובב אותן.

- ב. שליטה גוברת והולכת בשפות המדיה הויזואליות – הקולנווע והטלזוזיה –
על מרכיביהם השונים: החזותי, הצלילי והAMILOLI, והבנת היחסים החודדים בין
מרכיבים אלה (כל זה לצורך הפתת המסתורין האופי את המדיה האלה).

- ג. שימוש במידיוום החזותי (בקולנווע ובטלזוזיה) לשם הרחבת והעמקה של ידע
וחשלה ולשם הבנה טוביה יותר של התלמידים את עצם ואת זולתם.

- ד. הסתייעות במידיה לשם המשגה יעילה וგמישה בתחום החברתי ופיתוח כושר
התמודדות עם סטוריואטיפים והטיפולים הכרוכים בcreativecommonshet medya.
ה. הבנת ה"שפה" החזותית תוך השוואתה עם "שפה" מילולית.

2. להציג את התלמידים עם מיטב היצירה האמנויות, הקולנועית והטלזוזיונית,
במגוון של תכנים, זיארים, וסגנונות המתאימים לאילך.

מטרות המפגש:

- א. פיתוח נכונות יכולת להכיר ולהבין צורות ותכנים חזותיים, ולהתמודד עימם.
- ב. העמקת התנהאה מהמפgesch עם צורות ותכנים חזותיים.
- ג. סיוע בעידון החוש האסתטי של התלמידים.

3. **לסייע במימוש מטרות חינוך לליליות בעזרת המedioום הקולנועי והטלזוזיוני:** להעשיר
את העולם הרוחני והתרבותי של התלמידים ולפתח בהם כישורים בתחוםים שונים
ומגוונים.

- א. ברמה האישית: בתחום הדמיון, החשיבה, הרגש וההתנהגות,
- ב. ברמה החברתית-ערכית: בתחום האזרחות במדינה דמוקרטית.

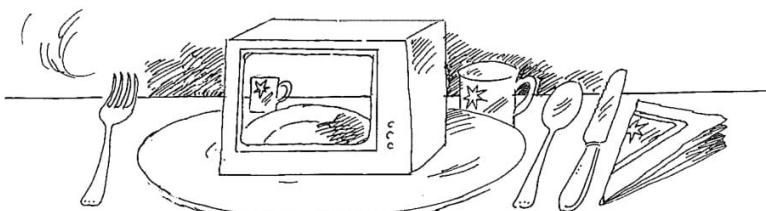
- מטרות אלה מתאימות לכל רמות הגיל, אך בבית הספר הייסודי ניתן לחן ביטוי מיוחד
החולם את צורכי התלמידים, את יכולתם ואת תחומי התעניינותם.

כדי להשיג מטרות אלה מוצעים להן עקרונות, רעיונות, דרכים ותכנים בהוראה על-פי התכנית (עמ' 22-29), וכן הצעות פירוט אופרטיבי של מטרות העל (עמ' 30-44).

מן הרואי להציג דברים אלה:

א. כדי למש מטרות אלה יש לפתח בתלמידים את כישורי התקשרות הבינו-אישית
בשפה המילולית בעל פה ובכתב (על פי התכנית בחינוך לשוני לבית הספר הייסודי).

ב. כמו כן יש לשלב עד כמה שאפשר את הפעילותות של החינוך לצפייה עם פעילותות
בתהווים אחרים (למשל: פעילותות הקשורות בחינוך לשוני, בספרות, מדעים,
באמנות, במוסיקה ועוד).

* "פירוט תוכנית הלימודים", האגף לתוכניות לימודים, משרד החינוך ותרבות, לביה"ס חיסודי (עמ'
וממ"ד), הוצאה מעלה, התשמ"ו.

4. השימוש באמצעות התקשרות לטיפוק ערכים בסיסיים

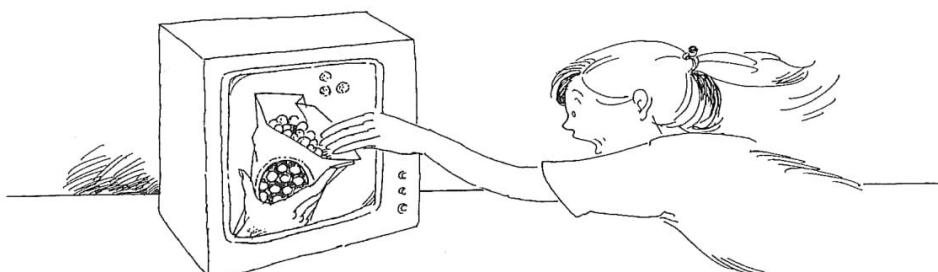
יש לזכור אצל הלומדים מודעות לצרכים, שימושי התקשרות ממלאים עבורהו (צרcis) שצינונו לעיל, ולחשיבות התקשר (הקונטקטס), שבו אנו צורכים אותם, תוך עמידה על הדומה והשונה בין הטלוויזיה ובין הקולנוע בעניין זה.

5. הטלוויזיה – כמשלימה את התקשרות הבין-אישית וכמנוגדת לה

לצד אמצעי תקשורת אחרים, כדאי לעמוד על חשיבותה של הטלוויזיה למערכות יחסית עידן המודרני. מצד אחד, הטלוויזיה מספקת גושאים לשיחה בכיתה וברחוב ומרקבה אותנו לאנשים בחברתנו הקרובה (חברים הצופים יחד במשחק כדורגל; ילדים הצופים עם החורים בתכנית "למברגריט") וכן לгиורים נערצים, שבפועל אין לנו קשר אליהם. אך מצד אחר, באותה עת היא מסייעת לנו להתרחק מהסובבים אותנו, להתנתק מבעיות חברתיות ולהסתגר עס עצמנו. הטכנולוגיה המתקדמת עשוייה לאפשר לנו יותר יותר קשר אינטראקטיבי עם הטלוויזיה. באמצעותו "שלט" נוכל לתת משוב מיידי לתהנתך הטלוויזיה: תגובה לסקר, השתתפות בחידון, משחק מחשב המשולב עס מסך טלוויזיה, קניות דרך מחשב-טלוויזיה, וכן עורך אישי, למשל, בניהת עיתון אישי לפי תחומי עניין.

6. הצורך ביצירה נבונה ובביקורת

אמצעי התקשרות אינם טובים או רעים במהותם – הם כלים אשר נתנו לנו, ואני יכולים לעשות בהם שימוש טוב או רע. כדי להשתמש בהם בדרך טובה וצוי שערני התקשרות יהיו פעילים וביקורתיים, כך שיוכלו להשפיע על המזדים ולשלוט בו ולא רק להיות מושפעים ממנו או נשלטים על ידו. הצפה הנבונה והביקורת יודעת להיות בעולם של תקשורת ולהושך לתקן היבט בעולם המציגות.

רעיונות מרכזיים בחינוך לצפיה

סעיף זה מתמקד בהיבטים רعيוניים עקרוניים שבתכנית.

1. הטלוויזיה והקולנוע כאמצעים שהם בעת ובעהו אחית גם משקפים את המיציאות וגם משפיעים עליה

מצד אחד, אמצעי התקשרות משקפים את המיציאות, ומצד אחר, הם יוצרים מיציאות בפני עצמה. רצוי שהתלמידים יכירו את עקרונות הבחירה (סלקציה) של קטיע המיציאות ואת דרכי הרכבתם (קומפוזיציה) כדי מציאות חדשות. עקרונות אלה הם מהותם של המדויים הקולנועי והטלוויזיהוני. על התלמידים להכיר גם את ההיסטוריה ועויות המיציאות, הנעוצים במחותם של מידה אלה, הטיה הנובעת משני העקרונות הנ"ל ומוגרים נוטפים.

2. הטלוויזיה והקולנוע כבעלי ביטוי אידיאולוגיים-ערכיים הממלאים תפקיד חשוב בהבנית חפיסת העולם של הצעירים

הטלוויזיה, הקולנוע ושאר אמצעי התקשרות מעוגנים בתרבות, באידיאולוגיה ובתפיסת העולם של החברה, שבה הם מתקיימים ומתקיימים. לפיכך העיסוק בהם מחייב התבמודדות עם שאלות ערכיות מהותיות.

רשות השידור בארץ מתפקדת בתוקף חוק רשות השידור, המגדיר את תפקידה התרבותיים והחברתיים ומטייל עליה בין היתר את התפקיד לנתת ביטוי לדת ולמסורת, ולשקף תרבויות עדות ומיועטות. לעומת זאת – עורך מסחרי (כמו העורך השני במדינת ישראל) משקף מערכות כלכליות ושיקולים כספיים בבחירת תוכניות, הפונות למוכנה משותף רחב ככל האפשר. פועלתו של עורך מסחרי מבוססת על פרטנות, וכן משמשת הטלוויזיה לא רק מוקדם מכירות מושגים אלא גם למושגי יסוד ולתפיסה עולם. קומדיות, למשל, הפורחות על סטריאוטיפים חברתיים מוכרים ומקצתן אוטם, היא אמונה מעלה על פניו חיקוי, אך באותה עת עצם הצפיה בהם גם מקבעת בנו את הסטריאוטיפים.

3. הטלוויזיה והקולנוע במדיה בעלי שפה יהודית (השונה מן השפה המילולית הכתובה והמדוברת ומשפטות אחרות)

אמצעי התקשרות דוברים שפות שונות וייחודיות. כדי להכירן צריך להבין את הדקדוק והחוקיות של כל שפה, את הטכנולוגיה שהשפה נוצרת בה ואת התרבות הייחודית של השפה לתחביב למידה, חשיבה, הבנה, הרגשה וביטוי יצירתי. בהקשר זהמן הרואיןعلوم לא רק על הדומה והשונה שבין שפות הטלוויזיה והקולנוע לבין השפה המילולית אלא גם להשוות בין אמצעי תקשורת ואמצעים אמנותיים אחרים (כגון תיאטרון, מחול, מוסיקה, ספרות, ציור).

כאמור, יחד עם גישה אינטגרטיבית למדיה השונים ראוי להציג את הכרת השפה האודיו-ויזואלית ואת האורייניות החזותית, וזאת מימיים: ראשית, עיקר הכריכה התקשורותית בಗיל בית הספר היסודי **ממוקחת בטלוויזיה**, ושנית, השימוש בלשון הכתובה והמדוברת נרכש במסגרת לימוד אחרות, המשורשת חיבת מסורת העבודה בבית הספר.

3. פיתוח ספירלי של הנושאים המרכזיים

הנושאים המרכזיים בתכנית הם :

- א. מידע על הרגלי הצפיה ולמשמעותם בחיי הפרט וחברה
- ב. היכרות עם זיאנרים שונים
- ג. הבנת ערלים הקשורים בצפיה
- ד. היכרות ראשונית עם שפת המדויים.

התכנית מתפלב בנוסחים המרכזיים באופן ספירלי, והתלמידים יתמודדו עם הנושאים המרכזיים שבתכנית ברמות ובקשרים שונים. הנחת היסוד היא שעם התרחבות מעגל ההתנסות של התלמידים, פיתוח כליל למידה והצטברות ידע, יפיקו המשתתפים בתכנית הבנה מחודשת של נושאים חורמים, שנלמדו בשנים קודמות, ויכולו לראותם מנקודת מבט נוספת. הדינמיות של אמצעי התקשורות, הבאה לידי ביטוי בין היתר בגין התכנים, וכן התהעניות השונה של התלמידים ויכולתם השכלית המפתחת בגילים השונים, כל אלה מאפשרות שימוש בנושאchorם לא חשש שהחזרה תהיה מיותרת או משעמתה.

4. שימוש של לימודי עיוני עם התנשות מעשית

mozuן לשלב את הנושאים העיוניים עם ההתנסות המעשית בשימוש בשפות התקשורות השונות הן לצורך יצירה עצמית והן לצורך הבנת המדיום. כשם שלימוד הקריאה מלאה בלמידה הכתיבה, כך לימוד כל שפה תקשורתית אחרת מזמין שימוש ביצירת מסרים ולא רק בפוניותם ובהבנתם. גם בתיק ספר אשר אין בראשות ציוד מסויל יכולו להקנות לתלמידיהם כישוריים יצירתיים בסיסיים באמצעות ציוד פשוט.

בהתאם לאמור לעיל, רצוי שכל יחידת לימוד תהיה מורכבת מיסודות אלה:

א. **התנסות בצפיה מודרנת**: צפיה במרחב רחב של סרטים קולנוע ותכניות טלוויזיה בעלי איכות אסתטית ובשדרי טלוויזיה בזיאנרים שונים. **יחידת ההתייחסות הדינמית** תהיה ייחודה שלמה (קצרה או ארוכה), פרק בסדרה (או סצינה או כל מרכיב בדיו), בהתאם למטרות הספציפיות של ההוראה.

יש להבטיח **תנאי צפיה נאותים**: מן ראוי להקצות את הזמן הדרוש לשם צפיה ולשם עリכת דין או פעילות אחרת, שיתקיימו בסיכון לצפיה כהכנה לצפיה או בעקבותיה. כמו כן כדאי לסייע לסטודנטים צפיה נאותים, שימלאו אחר שני תנאים:

קוויים לארגון התכנית ולדרך ההוראה

סעיף זה מתמקד בהיבטים DIDACTIQUES של התכנית.

1. התלמידים — נקודת מוצא לפעילויות הלימודית

בכל הפעילויות רצוי לצאת מעולם החוויות של התלמידים, כך שהפעילויות יהיה לוונטיות הן לצורכי המשתנים והן לשימושים הנעים באמצעותם. הידברות כנה ושוויניות של המורה עם התלמידים מהוות גם היא תנאי יסודי להצלחת התכנית, שכן בולדיה אין אפשרות לפתח אצל תלמידים מודעות אמיתית לעצם כרכני תקשורת.

רצוי לפתח את העיסוק בנושא זה ב"סקר צפיה" של התלמידים בכיתה, כדי שהלימוד יתבסס, כאמור, על התנסויותיהם וחוויתיהם האישיות. ההיכרות האווזת והבלמי אמצעית שלהם עם אמצעי התקשורות עשויה לעורר אצל תלמידים מרמות שונות מעורבות, עניין והרגשת נוחות בהליך הלמידה.

הצפיה בטלוויזיה תהיה מוקצת במה שמצוין בלוח המשדרים ובמה שאחוב על התלמידים. גם אם בחירת התלמידים אינה מקובלת על המורה מסיבה זו או אחרת, רצוי להימנע במידת האפשר מקביעות ערכיות בתכניות ובתכנים. במקרה זה רצוי לתת לתלמידים עצם כלים להערכת ולחכנתם בקיומית בתכניות ובתכנים. במקרה, יש להכיר בחשיבותם של האספקטים החוויתיים והרגשיים הכרוכים בcreativecommons תקשורת, לכבד אותם ולאפשר להם לבוא לידי ביטוי בכל שלבי הלמידה.

2. **טיפוח אורייניות חזותית תוך ראייה משלבת של אמצעי תקשורת שונים** אמצעי התקשורות השונים מציעים זה את זה ומשפיעים זה על קיומו ואופיו של זה. מושגים יסוד בהבנת טקסט מילולי — כגון: מיציאות ודמיון, גיבורים, עלילה ונקודת ראות — עשויים לסייע גם בהבנת סרט קולנוע או תכנית טלוויזיה. הוראה השוואתית — המשווה זה עם זה מדיה שונות — יכולה לאפשר ראייה כולנית של תפקדים בחיננו ולפתח מודעות לסגןון, לטכניקות ולהחטיות של כל אחד מהם.

לכן, בבד עס התחממות בטלוויזיה ובקולנוע תהיה התייחסות לאמצעי התקשורות האחרים. התייחסות מתבטה בשאייה להבליט ולהבין את יחסם הגומלין בין אמצעי התקשורות השונים ובהימנענות מניתוחם של כל אמצעי ואמצעי במנוגתק. עיקרונו זה נובע מהחכרה, שצריכת אמצעי התקשורות היא מרכיבת ומושלבת. אנו נעררים בעיתון כדי לברר מתי משודרת התכנית בטלוויזיה; קוראים ספר בעקבות סדרה אהובה בטלוויזיה; צופים בסדרה בעקבות קריאה בספר; מאזינים לרדיו בעת אורות צהרים והכנות שיעורי בית וצדומה.

רצוי לעורך תכנית עבודה, שתתבסס על שני היבטים אלה במשולב, ובכל צפיה ודיון יש לעסוק בקשר שבין צורה ותוכן. (דוגמא לנושא משולב: איך בעיה מסוימת משתקפת בזיאנרים שונים של אותו מדיום, למשל: עירית השוואה בין סטריאוטיפים בפרסומות, בריטים מצוראים, בקומדייה סיטואציונית, בסרטוי קולנוע.)

כל שגlim של הילדים עמוק, כך מתקשים הם לנתק את תוכן המשדרים מן האפיונים ומודרבי העיצוב. הילדים מתקשרים רגשית לתכנים, לדמיות, לסתיפור ולאירועים, ולאלה רצeo להתייחס. לכן, ככל שיור יש לאפשר להם קודם כל לבטא את יחסם ורגשותיהם לתוכן, וכן אחר כך לדון על דרכי העיצוב ועל עניינים צורניים. התמימות ישירה בצדדים צורניים לא תוכל לגייס אצל הילדים מוטיבציה לדיוון או עניין בו.

כמו כן, בכל שלבים יש להציג מקום לדיוון בפועלים ובدرיכים הטעניים להדמית מצבים מסוימים או נורכבים ונדרירים. ילדים יודעים בגלירך מאוד, מהויריות ומחבריהם, שיזה רק כאילו". הם להוטים לדעת: "אז איך עושים את זה?", ואנחנו כמחנכים חייבים לשפק סקרנות וו להזין אותה.

7. שילוב של תכנון שיטתי ותכנים מודרניים

לצד טיפול שיטתי ומובנה בנושאים ובהכנים יש לאפשר גם התיאחות לנושאים ולהכנים מודרניים. הכוונה לאותם מקרים, שאמצעי התקשורות – ובעיקר הטלוויזיה והקולנוע – נתנו ביטוי לאירועים או לנושאים בעלי חשיבות אם לחברה הרחבה ואם לילדים בכיתה – החל באירוע ההיסטורי או אקטואלי (כמו ביקור אישיות ממدينة ערבית, המלחמה במפרץ, אירוע ביטחוני, חתימת הסכם השלום) ועד אירוע בידורי, כגון: משחק כדורגל, כדורסל או הופעת אמן אחד.

כמו כן יש לתת את הדעת לתוכניות, למשדרים ולסרטים קולנוע, שהקרנתם מהווה אירוע בפני עצמו אם בזכות ערכם האסתטי או האקטואלי ואם הוודת לתרומות להוראת תחומי לימוד שונים בבית הספר (כגון גיאוגרפיה, טבע, היסטוריה). גם סרט דרמטי, סרט קליי או דוקודrama, שהם בעלי ערך מיוחד, הם בבחינת נוסא מודמן, שכדי ננצל לשם טיפול הצעייה.

ב uninות מצוקה ומשבר (כמו מלחמה או פיגוע חבלני) ממלאים אמצעי התקשורות, והטלוויזיה בפרט, תפkeit מיוחדת לחברה כולה ולילדיות שפה, ויש להקדים לכך תשומת לב מיוחדת.

1. תנאים פיזיים חולמים – מבחינה תנאי היישיבה, התאורה, האוורור, גודל התמונה וכו'.

2. סיטואציה טبيعית,proximity להרבה ללימוד היום יום של הכתיבה. יציאה מחוץ לבית הספר, לאולם קולנוע, עשויה אمنה להיות אירען תגיגי וחוויתי, אולם אין היא מאפשרת לקיטים פעילותם בסיטואציה כיתתית אינטימית, הדורשת לצורך עיבוד חינוכי של חוות הצפייה.

ב. הבהה, *רפיית ידע ופיתוח הבנה*: מתן ביתוי חוות, שהתעוררו בעקבות הצפייה בסרט הקולנוע או בתכנית הטלוויזיה; פיתוח מודעות ליחסים הגומלין המורכבים שבין הצופה לנצפה ובין הנצפה למציאות הריאלית של חיינו; הכרה והבנה של יסודות המדינום.

1. התיחסות לתכנים הגלויים והסתומים שבסרט הקולנוע ובתכנית הטלוויזיה.

2. הכרת *הילשון* החזותית וזיקותיה למזהה האחורים הקשורים בה, כגון: צליל ומיל.

ג. *עשיה ויצירה*: היכרות עם תהליכי היצירה והחפחה של סרטים ומשדרי טלוויזיה והתנסות בהם בפועל בהתאם לאמצעים העומדים לרשות הכליטה. הכוונה לפעלויות כדוגמת צילום, חנכת סרט אנימציה קצר, עירית תമונות ברכף, חנכת פסקול לרצף תמונות, תכנון וביצוע ריאיון, חנכת סרט ויזאו קצר או מהדורות חדשות.

5. קשרים בין טלוויזיה וקולנוע לבין מדיה אחרים

הכוונה לקשרים עם ספרות, תיאטרון, מוסיקה, ציור, לא רק כמקורות לאדפטציה אלא גם לצורך ראיית יסודות רטוריים המשותפים לקולנוע ולטלוויזיה עם כל אחד מן התחומיים הניל (זוכיר כאן יסודות כדוגמת הנגדה, מונטאז') וכן לצורך הבלתי הייחודי לכל מדינום. (רצוי, למשל, לעורך השוואה בין ספר לבין עיבודו בטלוויזיה, בקולנוע, בתסכית רדיו ובמצגת תיאטרון.)

6. תוכן וmdioms בשני היבטים בתוכנית

בחינוך לצפיה במסגרת בית הספר יש לבחין בין שתי נקודות מוצא (או שני סוגים מטרות):

א. כאשר המטרה מעוגנת בתוכן, הצפיה בסרט היא אחת הדריכים לעיסוק בנושאים חברתיים, כגון: יחסי יהודים-ערבים, חברות דמוקרטיבית, יחסי אדם, יחסי משפחה, אלימות ועוד.

ב. כאשר המטרה היא mdioms, העיסוק הוא בהבנת מרכיבי השפה החזותית בזיאנרים שונים.

תכנים מרכזיים בחינוך לצפיה

ומולץ להכין תכנית ספרילית תוך חלוקת התכנים בשתי דרכים המשלימים זו את זו:

- ה. **השפה האור-קולית:** רצוי לעסוק בשאלות הנוגעות לעצם המדיום, כגון: במה נבדلت השפה האור-קולית משפט הדיבור והכתב? (konkretiy לעומת אבסטרקטiy ; האפשרות של הצופים להפיק מסרים גם ללא לימוד מוקדם ; מה הם המרכיבים השונים של השפה, אל טקסטים בשפה האור-קולית וכדומה) ; מה הם הרכיבים השונים של החוויה; היוצרים יחד את החוויה הרגשית, שחש הצופה? (פקיד המצלמה, האור, הקול, העירכיה) ; מה הם הביטויים השונים של השפה האור-קולית? מה הם ההבדלים בין השפה האור-קולית של הטלוויזיה לבין זו של הקולנוע? (קונטקט השפה הפעילה, גודל המספר, חשך לעומת אור, התဏנות מהטביה ומהשגרה, מידות המערבות בחוויה וכדומה) ; מהו הקשר בין ה"ימה" – המסר התוכני של התכנים – ובין ה"איך" – הדרך שבה מסר זה מועבר – בהתאם או בסתירה? (לדוגמה: מה קורה כשחדרות מודומות על אירוע שאין לו ציולים מתאימים, ואנו רואים קטע ארכוני שאינו רלוונטי או כיצד אנו מרגישים, כאשר קטע הוידאו המלאה שיר מוכך לנו נראה בלתי שייך לחולtin לשיר?)
- ו. **עלילה ומבנה:** הבדיקה בריצף האירועים עליליה ובקשרים שבינם; הבדיקה מבנה של עלילה: פריטה – בעיה (הסתבות) – פתרון ; זיהוי יסודות עלילתיים בויאנים אינפורטטיביים או ביודריים ; דרכים לפתיחה ולסיום של מבעים שונים: איך הפתיחה מושכת את תשומת לבם של הצופים, איך הטוים יוצר מתח לקראת הפרק הבא בסדרה; צורות שונות של סיום (כגון: "סוף טוב", "סוף פתוח").
- ז. **"גיבורים" או "דמויות":** הבדיקה בסוגים שונים של דמיות בולטות בטלוויזיה ובקולנוע; מאפיינים של דמיות אהובות או שנאות; מודעות לקשרים הרגשיים, הרקמים בין הצופים לבני הדמיות המרשימות אותם.
- ה. הצעות מפורטות להוראת נושאים אלה בכיוות שונות יובאו בפרק הבא.

1. חלוקה על פי ז'אנרים
2. נושאים מסוימים לז'אנרים שונים.

1. חלוקה על פי ז'אנרים
סודות עלילה מסוימים (ב豁免ים ולא בה豁empt), קומדיות של סיטואציה, סרטים וסדרות אנימציה, מגזינים, חדשות, ספורט, תשדירי שירות – פרסום,

2. נושאים מסוימים לז'אנרים שונים
בתוך כל ז'אנר ישילמד ייבחנו מרכיבים כגון אלה:

א. **צמוץ ומציאות:** מקומו של הז'אנר ברגע שבין תכניות **צמינות** לחלוטין (לדוגמה: "צבי הניגינה", "מייק-מאוס"); **תכניות צמינות** שמעורבים בהן ממדים ליאליסטיים (לדוגמה: "מלחמת הכווכבים", "טופרמן"); **תכניות ריאלייטיות** (לדוגמה: סדרות המבוססות על ספרים המתארים הווי חיים בעבר, כגון "אוליבר טויסטי"; "השבוי מזנדאה"; או על מציאות בת זמננו, כגון "משפחה קוסובי"); **תכניות ששושלב בהן ריאליות עם ניסיון לתיעוך המציאות** (לדוגמה: מגזינים כגון "טוסס"; משלבים כגון "גלגל המזל"; תכניות בידור כגון "סוף שבוע"; "לחם"; "יוםנה של אנה פרנק"); **תכניות המנסות לתעד את המציאות** (לדוגמה: חדשות, סרטים תיעודיים, אירוחי ספורט וכדומה).

ב. **מרבי ההפלה:** מקום ההפלה והטכניקות המרכזיות בה – **תכניות אולפן**, **צלמי שטח**, **תכניות שתבחן שחקנים חיים**; בעלי התפקידים המרכזיים המשתתפים ביצירת ההפלה (בטלוויזיה ובקולנוע).

ג. **ביזור ומידע:** מקומו של הז'אנר מבנית מטרותיו העיקריות ככלי ביודרי או כלי אינפורטטיבי; הkowski שבחבנה בין ביודר, מידע ופרשנות; עמידה על יסודות ביודריים בתכנית אינפורטטיבית (כגון חדשות) ויסודות אינפורטטיביים בתכנית ביזור ביסודה.

ד. **שכנוע, מעולה ופרסומת:** זיהוי יסודות של שכנוע, מעולה ופרסומת – **במבטים מסוימים שונים**; באילו דרכים פועלים עליינו מסרים של שכנוע? (פניה לרשות, פריטה על רשות שיקות, ביטחון, דמיון עצמי, רצון להיות אהביהם וכדומה); מה הם הרכיבים הנלמדים בעיקר ממסרים של שכנוע? למשל, כיצד תשדרי השירותים ללווטו או לטוטו

פירוט נושאים, מטרות ופעולות לפי כיתות

הערות מקצועיות:

- א. יש מטרות ופעולות החווורות בנושאים אחדים. תכנית ההוראה תהחשב בהן.
- ב. יש לראות בסעיף זה דרך אחת למימוש הנאמר בסעיפים העוסקים במטרות, בעקרונות ובזרכים לחינוך לצפייה.

1. מדריך ואיך אנו צופים בטלזיזיה?

א. מטרות

1. התלמידים יהיו מודעים לצרכים השונים שצפיה בקולנוע ובטלוויזיה עשויים לטפל: בידור, הנאה, אסתטיקה, רוחבנת אופקים.
2. התלמידים יהיו מודעים לכך, שלאנשים שונים יש צרכים שונים וכן הרגלי צפיה שונים בגל הבדלים אינדיווידואליים (הבדלי גיל, השכלה, התעניינות ועוד).
3. התלמידים יהיו מודעים להרגלי הצפיה שלהם: متى צופים? בחברת מי? מה עושים בעת הצפיה? איךلوح המשדרים משפיע על סדר החיים? איך ומתי יוצאים לצפות בשיטות אולומנום?
4. התלמידים יהיו מוכנים ומסוגלים לתכנן את הצפיה בטלוויזיה ובקולנוע באורה מבוקר.

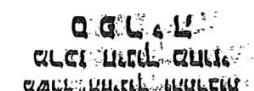
ב. הצעות לפעולות

לכיתות א'–ב'

1. רישום התכניות והסרטים האהובים על כל התלמידים
2. ניסיון להבחין במאפיינים של תכניות וסרטים אהובים
3. מעקב וריאני אחרי נסיבות הצפיה: איך צופים? בחברת מי? מתני המלצות על תכניות ועל סרטים אהובים.
4. המלצה על תכניות ועל סרטים אהובים.

לכיתות ג'–ד'

5. רישום סרטוי קולנוע ותכניות טלוויזיה אהובים על כל התלמידים תוך השוואה עם בני אותו גיל
6. דיוון במניעים ובסיבות להעדפות לצפייה
7. דיוון באפיונים כלליים של תכניות מועדות
8. ריאיון ילדים ומבוגרים על תכניות אהובות עליהם וניתוח הסיבות לכך
9. קישור ראשון בין נסיבות הצפיה לבין הרצכים שהצפיה מספקת
10. תכנון מבוקר של צפייה.

לכיתות ח'–י'
11. בדיקת העדפות לצפייה ו紐 השוואה עם עמייתם בני אותו גיל, עם ילדים צעירים יותר, עם מבוגרים

12. חכנת סקר העדפות לצפייה
13. הצגת העדפות והמניעים להן בדרך כללת.
14. **סיכום ומסקנות:** האם יש תכניות וסרטים רבים שעדיפים? מה מאפיין אותם? האם יש תכניות שרק מעטים שעדיפים? מה מאפיין אותן? האם יש תכניות שאחדים אוהבים ואחרים שונים? מדוע?
15. **מודעות לנטיות הצפיה:** מעקב ורישום שבועי של תכניות הטלוויזיה ושל סרטים הקולנוע שהתלמידים צפו בהם; תיאור הצפיה: בלבד, עם חברים, עם אחיהם קטנים-גדולים, עם הורים; ההרגשה בכל סיטואציה.
16. **תכנון מבוקר של הצפיה:** עירcitת תכנית צפיה שבועית תוך התחשבות באפשרויות שלلوح המשדרים, בצריכים ובהעדפות אישיות, בפעולות נספות ובאורח חייהם המשפחתי.
17. השוואת בין תכניות צפיה-שבועית של תלמידים שונים, ניתוח הדומה והשונה, הסקת מסקנות מוכילות.

2. סוגי תכניות בטלוויזיה ובקולנוע (ז'–אנרים)

א. מטרות

1. התלמידים יפתחו מודעות לקיוםם של ז'אנרים שונים בתכניות טלוויזיה ובסרטים קולנוע.
2. התלמידים יוכלו להבחין בין הסוגים השונים של תכניות טלוויזיה לפי הfonוקציג: המרכזיות שלהם (כגון: אמנות, בידור, מידע, פרסום), וכן לפי יסודות מבניים (כגון: סרט מצור – סרט עם שחknisms חיים, סרט מוסיקלי – סרט ריאליטטי).
3. התלמידים יוכלו לזהות מאפיינים עיקריים של אהובים מן הסוגים השניכיים בתכניות הילדים (כגון: סרטים מצורירים, סדרות עלילתיות, מגזין לילדים, תשדרי שירוט).
4. התלמידים יכירו אהובים מן האמצעיםabolits, המשמשים בכל ז'אנר, כדי להסביר על הצופים או כדי לשכנע אותם.
5. התלמידים יהיו מסוגלים להבחין בנסיבות של מציאות ודמיון בכל אחד מהז'אנרים שצווינו לעיל.
6. התלמידים יפתחו תחילה של יכולת להבין את הדרך המיחודה, שבה המציאות המשנית משתקפת או מסווגת בכל אחד מהסוגים שצוינו לעיל.

**ב. הצעות לפעילויות
ליכות א' – ב'**

סרטיים מצוירים:

1. הבחנה בין סרט מצויר לבין סרט שמופייעים בו שחנים
2. הבחנה ראשונית בין יסודות של מציאות ודמיון בסרטים מצוירים
3. הבחנה בין "טוביים" ו"רעיים" בסרטים תוך מודעות לכך שהחלוקת כזו אינה קיימת במציאות
4. עמידה על אפיונים חיוניים של "טוביים" ו"רעיים", כגון: ה"טוביים" – יפים, ה"רעיים" – מכורעים, וכן על אפיונים נוספים, כגון: השתייכות לאומית או עדתית של "טוביים" ו"רעיים"
5. מודעות ראשונית לכך שיש בסרטים אלימות שהיא חסרת תוצאות "רעות" באופן ממשי
6. מודעות ראשונית לתוכן המיחזק של הסרטים המצויירים ולכך שבובם ה"חלש" מנצח.

פרסומות:

7. זיהוי טקסטים של פרסומת
8. זיהוי התוכן והמסר הבסיסי של טקסט פרסום: לפנות ולשכנע לknoot את המוצר
9. ראשיתה של התייחסות ביקורתית לפרסומות והסקת מסקנות לגבי הheiunot ליאמר מסוג זה: האם זוקקים באמצעות מוצר מסוים? האם יש לתת אימון בנאמר?
10. הבעת התייחסות אישית לטקסטים מסווג זה: מה אהוב עליו ומהזע?

תשדרי שירות:

11. זיהוי תשדרי שירות (חשוב להבחין בין הסרט לזרעי צדקה)
12. התייחסות למסר אבסטי של וhesket מסקנות לגבי heiunot ליאמר מסוג זה: השפעה על החתנשות, יצירת ערנות לסכנות ולמפגעים
13. הבעת התייחסות אישית לתשדרי השירות (מה מוצא חן בעניין ומדוע?)
14. השוואת (ראשונית) בין תשדרי שירות לבין משדרי פרסום.

לכיתות ג' – ד'

15. מילון מבחין של משדרים על פי מאפיינים מבניים וזרנריים (המילון יתבסס על תכניות שתלמידים צפו בהם).

* זהירות בדרכים, חוץ חדש, זהירות מחשיפה לקרני שימוש, חיסכון במים.

16. השוואת סרט מצויר לסרט שמכבבים בו שחנים חיים, תכנית אולפן – תכנית שמחוץ לאולפן, או: תכנית עלילתי, תכנית בידור, תכנית חוזשית (כולל ספורט), פרסומת ותעמלת, משדרי שירות
17. בדיקת העדפות אישיות – על פי הפעולות הקודמת.

סיכום קומיות:

18. עמידה על מאפיינים בולטים: תבניות חזורות, כגון דמיות קבועות, מבנה קבוע
19. בעיה ופתרונה תוך זמן קצר
20. הצגה סטריאוטיפית של דמיות.

פרסומות:

- 21.>Zיהוי אחדים מן האמצעים המילוליים, החזותיים והצליליים, שהפרסום משתמש בהם כדי להשפיע על הceptors, ובעיקר – אמצעים, שנעודו לפחות את הceptors לצריכה לא מבוקרת (כדי לעסוק בפרסומת המכונת לילדים).

משדרי שירות:

22. התבוננות באמצעים, שבהם משתמשים בתשדרי שירות שונים: חוץ חדש, זהירות בדרכים, חיסכון במים, זהירות מחשיפה לשימוש, צרכי פירות, יrokes ו מוצר חלב.

פרסומות:

23. עמידה על כוונות טמיות וגולויות של יוצר המשדרים האלה.
24. מודעות להשפעה אישית של משדרי שירות ופרסומת ("אני אוהב משדר פלוני", "אידישה למישדר אלמוני", "משדר פלמוני מעורר בי התנגדות")
25. הבחנה ראשונית בין יסודות של אינפורמציה (מידע) לבין שגוע ופיהוג במשדרי פרסום ושירות

26. הצעות לצירוף "טקטיטס" של פרסום ושירות במדיה שונים תוך הולם באמצעות העמודים לרשות כל מדיום (פעולליות, תמונות, מילים, ציללים).

תכניות לימודיות:

27. בדיקת יסודות לימודים במשדרי טלוויזיה שונים, לאו דווקא בתכניות לימודיות
28. הבחנה ראשונית בין יסודות מציאותיים ובין יסודות דמיוניים בתכניות לימודיות
29. בדיקת אמצעים, שתכניות לימודיות משתמשות בהם, כדי למשוך את תשומת לבם של הceptors ולעורר בהם הנאה ועניין.

לכיתות הי' – ז'

כללי:

30. בדיקת לוח משדרים שבועי וסיווג התכניות המוצויות בו לפי סוגים שונים
31. ניסיון לעמוד על שיקולים בעריכת לוח המשדרים והצעות לשיפורו

- השפעות אפשריות של עוזפות רגשית, של אשליה, שהcool יסתדר בכ"ז טוב
 - תוק זמן קצר
 - ד. פרטומת סמויה בתכניות כאלה.
- חו"שות (כולל חוות שפורט):**
44. דין בתרונותיה ובמגבילותיה של הטלוויזיה בהבאת חוות חדשות מכל קצות תבל בזמן אמתiy
 45. הכרת התפקיד של חלק מן המשתתפים בהבאת חוות חדשות למרקע: עורך, כתוב, צלם, במאי, קריין
 46. הכרת דרכם להבאת חוות חדשות למסך (חדשנות מקומיות, חוות חזק, לוויין)
 47. הכרת אחדים מן השיקולים המרכזיים בבחירה "חו"שות" המשודרות ובדרכי הצגתן (שאלה כגון: האם להראות גופות הרוגים במלחמה או לא? מותך שפוע האירוחים — איך בחורם "חו"שת" להציג בטלוויזיה? מה אסור להראות מתוך שיקולים ביטחוניים? מה מראים קודם ומה אחר כך? מה משך הזמן המוקדש לכל נושא בחו"שות?);
 48. מודעות לכך, שחו"שות מסקפות מציאות חלקית, שבה יש תיווך של יוצרים החו"שות (רשوت השידור, עורך, כתוב, צלם, במאי).
- משדרי שבוע:** (פרטומת, הסברה, תעמולת בחירות, משדרי שירות):
49. הבחנה במשמעות ובשנות בכל אחד מן הסוגים של תשדרי שבוע
 50. הבחנה ראשונית בעצמה הפוליטית והכלכלית של הפרטומת והתעמולת
 51. הבחנה ראשונית במרכביי פרטומת ושכנוו במשדרים שאינם מיועדים לכך (כגון: חוות טוטו, ספורט, ריאיונות, בידור)
 52. הבחנה בין טקסטים שעיקרם שבוע לבין טקסטים שעיקרם הקנייה מיעע וועת
 53. הבנת הפרטומת והתעמולת בהקשר חברתי-תרבותי-כלכלי (בהתאם לגיל)
 54. התייחסות ביקורתית לטקסטים של פרטומת, של תעמולת, של הסברה, של שכנוו על פי מדדים אלה: אופן השימוש במדדים, מידת הייעולות של הטקסט, העניין והנהנה המופקים ממנו
 55. יצירות "טקסטים" של פרטומת (הסבירה ותעמולת) תוך שילוב בין מיליט, תМОנות וצללים
 56. מודעות להיבטים ערכיים הקשורים בפרטומת, בהסבירה ובתשדרי השירות
 57. התייחסות לתעמולת בחירות כאל מרכיב חשוב בחברה דמוקרטית.

32. התבוננות בתכנית מסווג אחז' (חדשנות, למשל) ובדיקה היסודות הכלולים בה בהשוואה לסוגים אחרים (פרשנות ותעמולת, מידע ודעת, בידור וכו').

טריטים מצוירים:

33. התבוננות בסרטים מצוירים מנוקדות ראות תוכנית-ערcit: קווים אופייניים של תוכן ועלילה; אלימות מרובה — מהותה, סיבותה והשפעתה על הפרט והחברה.
34. התבוננות בסרטים מצוירים מנוקדת ראות של עשייה: אינטציה ודרך הפקתה.

תפניות לימוזיות:

35. הבחנה בין מרכבים לימודיים למרכזים ביודרים בתכניות
36. שיחות על יתרונות ומוגבלות של הטלוויזיה והקלנוו בהקנית דעת
37. שיחות ודינמיים על דרכם, שתכניות החינוכיות משתמשות בהן בזיארים שונים, כדי למשוך תשומת לב וכדי להקנות ידע (למשל: הבחנה באלמנטים "מצוירים" בתכניות חינוכיות)

38. פעולות של הערכת תכניות לימוד על פי אמות מידת אלו ואחרות כן:

- א. הבחנה והענין שהן מעוררות
- ב. ייעילות הניצול של האמצעים, העומדים לרשות המדיום (התרומה של הצורה לתוכן)

39. הבחנה במרקבים לימודיים גם בתכניות שאין מיועדות ללמידה (כגון: חוות, סדרות עלילתיות, ספורט, ריאיונות)
40. הבחנה במסרים סמוניים המצוירים בתכניות לימוזיות (כגון: סטריאוטיפים של מין, יחס לדעות שונות, עדות כלפי הנושא המוצג במשזר).

מגין לילאים (כגון: "זיהו זה", "ווטסס"):

41. התבוננות במבנה המגן: היחס בין ה"מסגרת" לבין הפריטים הכלולים בו, קצב האירועים, גיוון מבחרית הנושאים ודרך הצגתם — התנסות באיתור התכנים והנושאים העולים בתכנית
42. דין בתכנים ובשווים למרחב האירועים האקטואליים או לנישונים האישי של הלומדים.

שיטות מתוח ומלוחמות:

43. התבוננות בהן מבחינות אלה:
 - א. אפיונים מרכזיים של הזיאר
 - ב. דרכי עשייה: כיצד יוצרים מתוח בעזרת תמונה, עריכה, צלילים וקולות
 - ג. אפיונים רגשיים וערציים:
 - השפעות אפשריות של מתוח ואלים בטלוויזיה ובקלנוו על הפרט ועל החברה

ב. הצעות לפעיליות

לכיתות א'–ב'

1. דיוון במשדר תוך שימוש במושגים "שחקן", "תפקיד", "תלבושת" (יש לטיעע לילדים להבחין בין השחקן לבין הדמות שהוא משחק).
2. דיוון במשדרים תוך הבחנה בין זוויות שיכולים או לא יכולם להיות במצבות התנובנות בעיצמים שבשבביה זרך שיפורת גילית או דרך מסגרת של שkopית כדי להבין את משמעותו של פריט*.
3. פעליות בסיטיות עם "טוטוי בורד" (רץ' תМОנות): ערכיתן ברცפים שונים;
4. משחק עם אביזרים – כמאפייני דמיות, כזמןני פעילות;
5. פעליות בסיטיות לאותן תМОנות; "הציג" סייפור מוכר בתמונות מצירות.

לכיתות ג'–ד'

6. ערכית מונטאז' של תמונות מהקשרים שונים
7. פעליות מוחכבות בסדרות של תמונות: משמעויות שונות לאוונה ומונה בהקשרים שונים; הצעת "פסקוליט" לרცפים של תמונות
8. דרכים שונות להציג סייפור מוכר בעורת תמונות
9. דיוונים בתמונה – תוך מודעות למיקוד ולביזור שהפרטים יוצרו זיהוי זווית צילום בתמונות: צילום מגובה העין מלמטה, מלמעלה
10. זיהוי מרחקי מצלמה: קלוז אפ (תקירבי), שוט ארוך, שוט בינוני
11. זיהוי ראשון של קונוונציות (מוסכמות) בתחום השימוש בקהל, כמצביע על אווירה ורגש
12. התאמת צורות שונות לשימוש בקהל לסדרת תמונות.

לכיתות ה'–ו'

14. זיהוי סוג "שותים" במשדרי טלוויזיה ובטרטי קולנוע – בoutuים קצרים מאוד מהסרט או מהמשדר – ויזון בתמורה האפשרית של ה"שות" למסר של המשדר
15. התנובנות בתמונה, בתוכנה ובՃרכי צילומה (מרחק זווית מצלמה וכן TILT ו-PAN)**. תוך ניסיון להבחן הקשר שבין התוכן לבין אופן הציורים, וכן בתמונות למסר של התמונה

* **פריט** – הכוונה למסגרת התמונה המצלמת – התוחמת חלק מן המציאות, מתמקדת בה ובבודדת אותה מפרטיהם אחרים המופיעים בסביבה שบท צולמה התמונה.

** **TILT** – תנועת מצלמה המראה את האובייקט המצלם בתנוחה אנכית (מלמעלה למטה או מעלה); **A&P** – תנועת מצלמה המראה את האובייקט המצלום בתנוחה אופקית (מימין לשמאל או משמאלי לימי).

ג. שפת הטלוויזיה והקולנוע – היכרות עם מרכיבים בסיטים

א. מטרות

1. התלמידים יפתחו מודעות מגוון של אפשרויות השימוש במכשיר והבחנה ביןיהן על פי מודדים אלה: מידת הקربה לאובייקט המצלם, היקף התמונה, חזות הצילים, סוג תנועת המצלמה; יוכלו להבין את שימושות בקשרים ספציפיים. כמו כן יכירו התלמידיםסוגים שונים של "שות" ויבינו את שימושות בקשרים מסוימים*.

2. התלמידים יפתחו מודעות לפעולות של חיוך וערפה ולשימוש לשון בקשרים ספציפיים כגון אלה:

- א. כיצד החיבור מקבל משמעות מן התמונה? כיצד התמונה מקבלת משמעות מן ההקשר?

ב. איך מראים תמונה של אירוע שהתרחש בעבר?

- ג. איך מראים אירועים או תהליכי המתרחשים בעת ובוונה אחת במקומות שונים?

- ד. איך יוצרים תחושה של אירועים המתרחשים בmahoot? התלמידים יכירו את סוג הקול השוניים המצוים בסרט ותפקידם ביצירת המסר בהקשרים ספציפיים:

קולות מהמקור המצלום:

- קולות מסביבה אנושית
- קולות מהטבע
- דיבור – שיחה.
- מוסיקה מלאה המשרה אווירה, מפרשת אירועים ומדגישה אותם
- פעולות קול
- קריינות
- הכרות ציללים קונוונציונליים מתוך הצופן הקולוני עקלסי שנעדו ליצור תחושות כגון: העצמה רגשית, אסון מתקרב, רגעים אינטימיים, "אקסן".

* **"שות"** – פועלות-מצלמה אחת, מהרגע שהבמאי בקש להתחיל לצלם ועד רגע שופסק הצילום.

** בבית הספר היסודי רצוי להתמקד במספר מוצומעם של סוג "שות" נפוצים וובליטים. כמו כן רצוי לחקנות ורק מונחים טכניים בסיטים בכל חוגע למוסכמות של השפה, לפעולת המצלמה ולעריכה.